КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

ШОАТТА, 24 ФЕВРАЛЬ 1968 шо. № 24 (4504) Мах 2 кап.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

БОККХА ТОЛАМ

Советски Эскаро 50 шу кхочуш [illegible] бахьанехь [illegible] бригадин бригадир Николай [illegible] бригадо. [illegible] № 141 [illegible] 21-чу февралехь.

А. БАКАЛЮК.

Чехословаке Коммунистически парте Централъни Комитета Хьалхарча секретарага новкъостага АЛЕКСАНДР ДУБЧЕКАГА
Чехословацки Социалистически Республика Президентага новкъостага АНТОНИН НОВОТНЕГА
Чехословацки Социалистически Республика правительства Председателега новкъостага ЙОЗЕФ ЛЕНАРТАГА

Деза новкъостий!

Деза ди — реакце [illegible] а дахь чехословацки къахьегамхоша исторических котале яьккха 20 шу дизар Советски Союза Коммунистически парте Централъни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Советс дег тIера декъала дуьш шуй а вежарашка долчу чехословацки халкъа а.

1948 ш. февралехь Чехословаке къахьегамхоша шайн хьалхарча авангардо — Коммунистически парте тохламах чакхдаьккхинчу кулгалца хIалакьеш хIана техен халкъа - демократически строй хIалкхха гIийрлачу буржуазин реакцена. Февральски котало, боккъалла дола болхлой - ахархой [illegible] шаьш коммунизм дуьйна [illegible] мехкан социальне - экономически вагалонаш ира, бедгалбир Чехословаки юкъахаргIола социалистически никъ. Шай мехка хьалашца марксизма-ленинизма хьехам творчески юкъекхьаш болчу Чехословаке сийлахьчу Коммунистически парте политика тахар хилар цу коталенах.

ХIалахачу ухх 20 шера социалистически [illegible] мехкашна [illegible] гIуллакхаш [illegible] экономически общественно - политически вахара левзинчу доакъошкий толамаш даьхах къахьебезаш [illegible] Чехословакин Социалистически Республика халкъо. ДегIаеша социалистически общество хьалхьара КПЧ XII-чу съездо оттаь программа тахан толаме кхоачаеш хоали чехословацки халкъ.

Социалистически мехкий сийлахьбоккхачу дезала хьинар [illegible] социалистически республика [illegible] дола [illegible] халкъашна [illegible] гIалигIнтара [illegible] Коммунистически партеш [illegible] вахара коммунистически болхлойн болашна, интернационализмана дукхаддарчу [illegible] чIогIIзара.

Советски Союзах социалистически Чехословакин халкъаш вIашагIдуьйлу марксизма - ленинизмаш социалистически интернационализмаш принципаш тIа латтача, хано техкача дохаргдоацача вежарашка долча дотагIален массе оагIорахьара цхьалеш гIулакхашца. Советски халкъа дег тIара дика хет вежарашка долча чехословацки халкъа доккхий хIаман карагIдуваш, социалистически Чехословакин Доьхадуваца по дIахо толамаш дахар. Советски халкъо хIайбах Советски Союзаи Чехословакин Социалистически Республикаи юкъера гIуллакхаш дIахо шиннийа а мехка, еррига социалистически содружества враза дукха, еррига дунен тIарча социализман машара гIуллакхен, коталонен дукха вегIацархьарошим чIогIIдургахьа хIаьдм дег тIийша хилар.

Л. БРЕЖНЕВ, КПСС ЦК [illegible] секретарь.

Н. ПОДГОРНЫЙ, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель.

А. КОСЫГИН, СССР Министрий Совета Председатель.

ТIЕМГIУЛАКХЕРЧАРНА НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА
УКАЗ

СССР Герзашдарча Низама дина гIулакх дош хиларах а, тIеман политически кийчо лакха хьекхамаш дахарах а, хIаьта Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен 50 шу дизарца дуваленна а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Денисова Николай Алексеевича,
Ильинов Ренаь Федеровича,
Макаревич Иван Нестеровича,
Михайлов Василий Григорьевича,
Мостовой Михаил Андреевича,
Рюминов Николай Ивановича,
Рубинский Владимир Евгеньевича,
Рудин Михаил Никифоровича,
Тарасов Гонгорий Павловича,
Ткаченко Димтрий Георгиевича,
Черньих Николай Григорьевича,
Чуть Николай Евграфовича,
Шиганов Виктор Ивановича.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный,
1968 шера 22 февраль.

ВОЕННИ ЛОРАШТА А. С. ЕФРЕМОВАН И. И. СТРЕЛЬЦОВАН НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ ЛОРА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА
УКАЗ

Халкъа уналцIена лорийра даькъе дика гIулакхаш карагIдуваларах а Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен 50-гIа шу дизарца дуваленна а Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Заслуженни лора сийлен цIи лойла:

Ефремов Алексей Стефановича.
Стрельцов Иван Ивановича.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

гор. Грозный,
1968 шера 22 февраль.

М. П. БРЫЗГАЛИНАНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ТОРГОВЛЕ ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛОЧУН СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА
УКАЗ

Советски торговле даькъе дика гIулакхаш карагIдуваларах а Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен 50 шу дизарца дуваленна а Нохч-ГIалгIай торговле Заслуженни болхлочун сийлен цIи лойла:

Брызгалина Марина Петровнайна — Военторга магазина заведующена.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

гор. Грозный,
1968 шера 22 февраль.

Л. М. СПЕШИЛОВА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ АРТИСТА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА
УКАЗ

Лакха исполнительски говзал хиларах а, музыкальни знанешта пропаганда яра даькъе дика гIулакхаш карагIдуваларах а, духовой оркестрашта йола къамин репертуар шерьярах а, хIаьта Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен 50 шу дизарца дуваленна а Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Заслуженни артиста сийлен цIи лойла:

Спешилов Леонид Михайловича — военни дирижера.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

гор. Грозный,
1968 шера 22 февраль.

СССР ОБОРОНА МИНИСТРА ПРИКАЗ

1968 ш. 23 ФЕВРАЛЬ № 21 г. МОСКВА

Новкъостий салтий, матросаш, сержанташ а старшинаш а, эпсараш, инаралаш, адмиралаш!

Новкъостий Эскарен Флотен ветеранаш!

Тахан вай халкъо политически къахьегамец хьинар чIогIа айдинчу хьалашка денеш белгалдоаккх Советски Эскарен ТIема - Форда Флотен 50 шу дизар.

Советий Iедал бахьан деттабьчу къовсама шера юкъе Ленин вIашагIдеккача СССР Герзашдарча Низама [illegible] чакхъьккхай шай тIема [illegible] граждански. Сийлахь - боккхача Дай - мехкен тIемашта юкъе гIоьла. Империалистически агрессорий [illegible] Октябра сийлахь - доккха гIулакх, хоадам. болаш дакъа лацад Европан Азен дукъа [illegible] фашистский империалистически Iазапех мукъадаккхача, сийлен кхоачашдаь шоай исторически декхар.

ТIом дIабаьккхачул тIехьагIарча шерашка СССР Герзашдарча Низамо фе латт вай мехка халкъий цхьараиш кхерамзлен лоракш ха тIа. Коммунистически парте ду кулгаш советски халкъа турпала къахьегами бахьан долаш цар низ боарам боаццаш чIоа. тIа лакхбенн. Экономика, Iилма техника дегIаккхувалара даькъе Советски Союза карагIдаьннача тIехдаьнна доккхача хIамаца йиш тилийтар Даьхен декхар долча тIемагий — дика морально-тIема гIулакхаши тIема гонзали йолаш болча советски тIемахой тешшамечa бе доаллача вгара толламагIча герзий а чердагIча техникаца а Эскари Флоти кийчде.

Машар безаш йола ленински арахьара политика тешшаме чакх а йоахац Коммунистически партеи Советски правительстали де [illegible] мехка оборони яхь дIахо лакхбара. Сийлахь - боккхача Октябра гIулакх [illegible] империалистически агрессорех Советски Союза кхерамзлен [illegible] Эскарен Флотен тIема низ вIашагIбелаб. Вежарашка долча социалистически мехкий эскарашца цхьана социализмана карагIдаьннараш, дунен халкъашта юкъера кхерамзлен, машаро, массане юкъера машар лораеш латт Советски Эскарен ТIема-Форда Флоти.

ХIаьхарча дунен халкъашта юкъера [illegible] хьалхеварча хьадамие Эскарен Флотеш тIемашкина шарра цхетабу шоашта тIалехкаш декхараш кхоачашдаре хьадкара шоай бокгтоксаш. Коммунистически партеи шоай халкъан боарам боаццаш чIогIа мутIахьа долча цар фе дув минисрлистий тийша болхаш, даим эргайоазаш тохе шоай тIеман гонзал, лакха политически знанеш, уж кийча да моаллагIча агрессора хIалакдеш хIана тоха, нагалва сана вай Даьхен доазо доаккхаета тIахкоала нуйна дагалде.

Новкъостий салтий, матросаш, сержанташ а старшинаш а, эпсараш, инаралаш, адмиралаш!

Новкъостий Советски мехка Герзашдарча Низамий ветеранаш!

Моаршал а дув, даькъала дувц аз шуй еррига халкъа юкъара цIей — Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен 50 шу дизар.

Сона доа Герзашдарча Низамий ерригача личны состава тIемен политически даьхре шерда дика хIамаш карагIдувлар, коммунизм хьалхьаш боаллача Советий Мохк лорабе уж даим кийча хилар.

Советски Эскарен ТIема - Форда Флотен 50 шу дизар белгалдоаккхаш АЗ ПРИКАЗ ЛУ:

Тахан, 23-ча февралe, вай Даьхен столице — городе - турпале Москве, союзни республикий столицашка, хIаьта иштта городашка - турпалашка Ленинграде, Волгограде, Севастополе, Одессе, крепосте-турпале Бресте а — шовзткъе иттаза залпагIа йоккхий топаш тохаш салют дала.

Даьхьала хилва Советски Герзашдарча Низамий 50 шу дизар!

Даькъала хилва сийлахь - доккха советски халкъ — коммунизм хьалхьер!

Хоастам хилва къиасарча Коммунистически партена — еррига вай котала вахара церан кулгалдаре уж йоахкага вIашагIIехьдоахари!

СССР ОБОРОНА МИНИСТР СОВЕТСКИ СОЮЗА МАРШАЛ А. ГРЕЧКО.

Арахьара продукци дикагIен [illegible] кхиайтар чIогIа къахьегам [illegible] Гудермески медицинни инструментий завода болхлой. Цуьга хьенна [illegible] да долча къахьегамо тешаш.

[illegible] продукци [illegible] дIадаха бутт. Укх бетта 15 дийнахь [illegible] тIехкхоачаьйн. Дукха болхлой бе зонахь хIаиоаекьа норм бетта чотах [illegible], Зуева, [illegible], Гучигова, Шамлова, кхы дуккхаьараш. Юкьера дIадIечо [illegible] нормаш 140—150 процент кхоачаьйн [illegible].

СУРТА ТIА: [illegible] мастер Е. Зуева хьехам и Е. Юшкова чIча инструментага.

И. Пономо сурт.

ТУРПАЛАШ БИЦЛАЦ

Дукха хана гулденнадар сийхан Грозне Октябрьски района «Комсомольски синере». Советски Герзашдарча Низамий 50 шу дузача дийнахьа вай мехка граждански тIема лаьттача шерашка революци бахьан байнача турпалий кашмашка бахьна грозненски гарнизона бIухой, [illegible], механизаторий, [illegible], иштта дуненхьа кхача предприятешкарен организацешкарен нах ба уш.

Iуйрен [illegible] бIухой [illegible] ха летт памятника кехе.

Уйхенга иза я кхьа йоаккхаш. Дукха хIаман да тахан хIахьенаш дагадеха йоаш болаш.

Дийнахьа 11 сахьт доалам оркестрa Советски Союзе гимн [illegible]. Зазай кораш бе а йоахаш шортага памятника диначи тIаьхь бенихий нах, кхаенах, кагирхой, [illegible]. Тайп-тайпара йоаханаш да кар Iехкача корсах хьорача лентанаш тIа язьдар: «Сийле хийла Даьхе бахьан байнача турпалий», «Революци бахьан шоай са дIаденнача турпалашта», «ЦIахка бицлургбоц Советски халкъа шай турпалаш», кхыдараш.

Иштта цхьабараш дIаболхешие [illegible] хьатIа а ухаш [illegible] бахьате нах латт синере.

Даьй-мехкен граждански тIемашка байнача турпалашта языйнаш Iехкинга хилар цу районе Паола Мусарова улице тIа латтача байнача бIухой памятника кхе, Грознерча Кьалбаседа [illegible], Старопромысловски районе, МалгIабике, Наурe, республика кхычa районашка.

ОКТЯБРЬСКИ РЕВОЛЮЦЕ ОРДЕН — «АВРОРА» ЯХАЧА КРАСНОЗНАМЕННИ КРЕЙСЕРА

«Аврора» яхача крейсера военни морякашта Сийлахь - боккхача Октябрьски социалистически революци йоаккхачехь цхьина карагIдаьннараш хорадечох хана тIехдаьнна доккхий хIамаш карагIдаларах, революционни тIемен традицешта пропаганда еш беркате болх барах, Советски Эскарен ТIема - Форда Флотен 50 шу дизарца дуваленна СССР Лакхехьарча Совета Президиумо Октябрьски революце орден еннай «Аврора» яхача Краснознаменни крейсера.

(ТАСС).

ГРОЗНЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ СОБРАНИ

Селхан Грозне В. И. Ленина цIерагIча культура Двореце города партийни, советски, общественни организацей, гарнизона бIухой викалий Советски Эскарен ТIема - Форда Флотен 50 шу дизара четаь торжественни собрани хилар.

КПСС обкома, Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета, Министрий Совета цIерагIа чулденнарашки моаршал дуи къамаьл дир КПСС обкома хьалхарча секретара С. С. Апряткина.

Советски Эскарен ТIема - Форда Флотен 50 шу дизарах лаьца доклад бир А. В. Лободас.

СССР Герзашдарча Низам юбилей даькъала юшаш городи къахьегамхой цIерагIа къамаьл дир Социалистически Къахьегама Турпала Грозненски мехкадаьтта чакхдоахача завода оператора И. И. Бедерникова, кагирхой цIерагIа — Нохч - ГIалгIай пединститута студентка Э. Кихарсаевас. Советски Эскара ветеранаш цIерагIа — запасерча генерал-майора В. И. Григоровича.

Собрание Iодийшар гарнизона бIухошта Сийлен грамоташ ялар доала Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ. Сийлен грамоташ дIелар республика Лакхехьарча Совета Президиума председателa И. А. Алмазова.

Собрание чакхъяьлча Грозненски гарнизона бIухой художественни самодеятельноста концерт оттадир.

ХАЛКЪО ЭСКАР ХЕСТАДУ

МОСКВЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ СОБРАНИ

МОСКВА, 23 февраль. (ТАСС). Тахан Съездий Кремлевски Двореце Москов къахьегамхойи столични гарнизона бIухойи викалий Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен 50 шу дизара четаь торжественни собрани хилар.

ЧIогIа тIоараш детташ безбаь тIайншар собрание хиннарашa Коммунистически партеи Советски правительстван кулгалхой, боалаш бола советски военачальникаш — Советски Союза а бIуний тайпай а маршалаш, инаралаш, иштта цIей дезалча яьхача социалистически мехкий военни делегацей кулгалхой.

Собрание хьайаьллар КПСС ЦК Политбюро [illegible] кандидата КПСС МГК секретара В. В. ГРИШИНА.

КПСС Централъни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето СССР турпаларча Герзашдарча Низамий бIухошка дейта моаршал Iоалийшар КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева.

«Шовзткъа итт шера Сийлахь-боккхача Октябро лаьккхар лоралеш» яха доклад бир СССР оборона Министра Советски Союза Маршала А. А. Гречкос.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1968 шера 22-ча февралe баьча сопаmца «СССР Герзашдарча Низамий 50 шу» яха юбилейни медаль яла мегагIолаш лаьккIал советски Даьхе лорaеча СССР Герзашдарча Низамий мутIарашка а болаш тIом баьча хьалка цIезскаркой хиннарашта, тIема гIулакх даьнашта, хIаьта иштта боккъонца долча тIема гIулакхаш тIк болча хана СССР орденаши «За отвагу», «Ушакова», «За боевые заслуги», «За отличие в охране государственной границы СССР», «Нахимова», «За трудовую доблесть», «За трудовое отличие» яха медалаши енна чиннача наха а.

Медаль ялара йола бахьан за ШIеча гвардe мутIарашка гIулакх деш а СССР Герзашдарча Низамий мутIарашка а волаш тIом беш хинна хилар бакъдеш йола документаш е орденски книжка, медалашара удостоверени.

* * *

Герз кара а няха Советски пачхьалкхе лорaрен цук оборони низ чIоагIбарен гIулакха юкъе доккха дакъа лацарах, тIемен политически кийчо еча, тIема керда чоалхане техника караерзаеча толамаш дахарах а Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен 50 шу дизарца дуваленна а СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1968 шера 22-ча февралерча Указашка СССР орденаш еннай СССР Герзашдарча Низамий хуккхача соединенешта, доакъошка, кемашта, учрежденешта.

КАРАГIДИЙННАРАШИ ДЕ ЛЕРХIАРАШИ

Укх тIехьарча шерашка къаьстта дика къахьегаш а Грозненски консервни завода коллектив. Соахка тIехкхоачашдир план а тIаьйна декхараш а. Январь бетта план а тIехкхоачашъяьй.

Шин-шерагIа хьакиннадан уж хьехамаш. Завода коллективо дукха баххаш дир дIадахача шера производственни процессашта механизаци [illegible] хилийтар доахка 2696 эзар банка сок арахеча. 1966-ча шера арахийцар 1514 эзар банка мара йоацача.

Механизаци шай тоаттеш пехера кийча продукци склада дIачухьатьера процессе а. Хьалха кийча продукци машинашца, электрокарашца дIачукхьар склада. Из болх чIогIа хазен чоалханеш бар. [illegible] [illegible] болх бел [illegible] конвейер. [illegible]

[illegible] къахьегаш а завода коллективи инженерно-технически болхлошца цхьана.

Укх шера тха завода коллективо хьалхашка аьттеран кхы а доархIагIен беккхаккхалгIен декхараш за. Механизаци еггаьь дуккх транспорта тIера Iо а [illegible] дIалахьийтара, [illegible] хара, [illegible] кхыйолча процессашта.

[illegible]

коллективо дика чакхъьккхай. Соахка [illegible] бетта хиннача Ерригсоюзни арахьекe укх шера ара [illegible] хенаргIоза продукции соахка арахийнача [illegible] дIалахьийтара договор дир оаха.

Уж доархIаме декхараш кхоачашдара чIогIа [illegible] завода болхлой. [illegible] лакха да. Январь бетта план 124.2 процент кхоачашъяьй, [illegible] совгIа арахийцад продукци 600 эзар банка я.

ТIаьйна социалистически декхараш толамца кхоачашдара доархIаме гIулакх да кердача сезона [illegible] тайшара кийчо яр. Из дика кхеча а дем, тха завода механизаторашa хьалхагIе а график а оттаь, тIагIертта ремонт еш ба оборудованени. Тахаларча денга графикаца хьалха бувлаш ремонт еш ба уж.

Планированени экономически стимулированени кердача хьалашка доала кийчалуш да ухо. Цу даькъе опыт йоахара Волгоградски консервни заводе баха хиннаб тха экономисташ. Цу кеша хетаь чакхйоалаш кхы дукха мероприятеш а я.

Цхе кен болх беш болча кIирагa довларах завода администраци, партийни профсоюзни организацеш хьежар шин зийнахьа салоIаргдоала зона ничахьа кийчъергья. Из зона кийчъе лаьрхIар Джалке. Укх бIаьсти уж балхаш дIаюлаве лерхI оаха.

Къаьстта дика къахьегаш ба тха заводе из. А. Шубуев, Б. Лунаева, Г. Зубенко, А. Шубнякова, А. Вурова, Л. Семенова, И. Курбин, В. Сутягина, кхыбараш. Царех хIаране сменни нормаш тIехкхоачашъю.

Хьалха вIечига аьтта эцаш хиннa завода болхлой къаьстта чIогIа дотгIоздаьнна къахьегаш ба. 60 сомал чухнахьа ахча эцаш цар бетта. Хьалха эцаш хиннaчул совгIа тха болхлошa укх шера эргда 85 эзар сом ахча. Хьача 654 саго укх шера бетта кховзткъ-кховзткъа сом ахча эйдргда. Тха коллективо шиййш кхоберган вхе шера план хьалха кхоачашъяра.

Н. АМПУНАЕВ, Грозненски консервни завода директор.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КАГИРХОЙ ЮРТА БУС

Кхо шу хьалха берригга а хIана бац аьнна бола школа йистеьккхараш шоай станицера дIабахарб духха уйла йитар Сунженски райо-на XIX партсъезда цIерагIча колхоза партиомитен правленеген.

XIX партсъезда цIерагIа йола колхоз дукха отраслеш йола бол-хам ба, пурпе чIоагIа эш тайп-тайпара квалификацеш йола юрт-боахама кадраш. Цулуха колхоза кулгалхоша уйла йир кагирхой станицера дIаухаргбоанаш мишта сецабергбола ахача деша. ТIаккха цу деша хьакъехьа партийно-комсомольски собрани йир. Цига аь предложенеш, дийца дерхIашдараш, хетаддараш дарде дийнар кагирхошцарча дIетамца кхебара а организаторски а балха.

Эттара а ьалха лаьтта леладечух, лаьттан дах сийлахьа цIи кагирхошта хьалхашка лакхъелга даьрхIар. Комсомола комитета инициативагIа колхозе чакхъаха аьлар колхоза ветеранаши производства хьалхалаттараши хеста-бу сайренаш, «огонекаш». Къаьстта а уйла тIаерзайир деша багIача кагирхошпарча балха. Школа вахаре оамал а хиина дIаттар производства хьалхалаттарашца дешархой вIашагIбеттадулга. Цига цар хоадамболлаш дувцар шоай къахьегама гIулакхех лаьца. Бастаста школе хила баьлар колхоза председатель нов. Шумилов, партийни комитета секретарь нов. Ким, производственни бригадай бригадираш. Комсомола комитете дикагIча комсомольцех-производственникех общественни пионер-вожатеш къовстабир. Цар шкъарчал доаццаш дакъа лувц комсомольски собранеш, тематически сайренаш чакхъахара юкъе, дакхагIарча классашкарча дешархоша беседаш ю.

Школашка буваш чIоагIбара эффективни форма хилар колхозе комсомольско-кагирхой къахьегама дагерь вIашагIйолларах, классаштех колхоза производственни бригадаштех юкъе вIаштIехьаьиккхача ахьаж, хIаьта из ях лоаттаеш харгIдуварий хIара бетта итогаш а ю.

Из берригга болх чакхбаккхар бахьан ходаллал, бригадаьинад лаьтта леладечух къахьегамах дешархоша лерхIашдар.

Колхоза правлене чакхдоах кагирхой колхозе къахьега материадьни хьашт кулийташ йода гIулакхаш а. ХIана къоасталеш латт школа йистейоадхараштен заочни а сайриййара а дешар дешаш зема багIараштех юххьанцарча юхьагIа къахьегамах кхи тIа а мах телара дош.

Колхозе йоккхий торонаш тел кагирхоша шоай знанеш лакхъяйтара. Алхха укх тIеххьарча шин шера колхозе путевкаш а телаш юртбоахама институташкех техникумашкех деша вахийтав 14 зIаьига саги йоIн. Царех соагIа 9 колхозахо заочно деша вагIа, ишь ва колхоза чоах механизаторий школе Iемалуш.

Шоаех доахка дика гIулакхаш шоай къахьегамца гулдадийта кагий нахи мехкарийи бехктокхамерча боахама балхаш тIа ухийт колхоза правлене. Иштта, итт класс яьккхачул тIехьагIа колхозе балха баьхка комсомолкаш Людмила Черкасован Светлана Мельникован хIанз агрономах болх беш ба, заочни дешар производственни балхаца дика пхьаке тар а деш.

Колхоза правлене йоккха йоакхо ю станица культурни сибат тоалара. Алхха укх тIеххьарча шин шера а хьалхьай столови, универмаг, больница, берий комбинат, баьи. Колхозхой цIеношка дукха телевизораши радиоприемникаши я. Станице гIолла лелаш я маршрутни автобус. Бокъалара культура юкъмоттиг хиина дIаэттад культура ЦIа. Цул художественни самодеятельноста кружокашкарбараш керттерча дакъе кагирхой ба. Культура ЦIагIа оамал а хиина дIаэттад тематически сайренаш, диспуташ чакхйоахилга, тIемай доакъашхоща, къахьегама ветеранашца вIашагIбетталулга, саг йоалдара-ваьоке ахара обрядаш, кагирхой «Огонекаш».

Станицерча вахаре мел хинна хувцамаш, кагирхой йоакхо еш хилар дIалох хьалха колхозера дIалахарашта. Валерий Поломина а хайнад из. Атта вахара ваьъкаш лаха дагахьа хьалха колхозера Грозне ваха хиннав из. Цхьабаккъа, цига Iе а ца ваина, юхавена из колхозе балха вахав. Цул тIехьагIа юхавенав школа йистедаьккхача дIавахча хиина Виктор Крюков а. Советски Эскаре гIулакх дах мелваьннар а юхавоагIа шоай колхозе.

— Чакхдаьхача гIулакхаша, — йоах колхоза председатела В. А. Шумилова, — торо хилийтад тхога кагирхой колхозера дIа ца ухаш юхаоаз, тхоай кадрашца колхоз Iалашъяра гIулакх кхоачашде.

А. ПЕНЬКОВ.
ВЛКСМ обкома отдела заведующа заместитель.

ЗАВОДА ВАХАРЦА БУВЗАМ БОЛАШ

Къахьегамхоща коммунистически кхетам лучеи уж пачхаьлакхен заданеш дукъа хьалха кхоачашъяэ оарцагIбоахатон доккха новкъостал ду Назранерча «Электроинструмент» завода партийни организацена моттагерча «Знание» яхача общества юххьанцарча организаце.

Ткъаь шийтта саг юкъевоагIа цу организацена. Завода цехий, отделий кулгалхой, инженераш, технически болхлой, экономисташ ба уж.

Юххьанцарча организаце балха кулгалду А. О. Шаврнев корте даттача бюро.

ХIара кхоьрача дийнахьа лекцеш ешарйолаш лекционни ли белгалдаь бюрос. Цу дийнахьа завода ерригача цехашка лекцеш еш.

ДукхагIа йола лекцеш КПСС XXIII съезда материалашца, район дегIаярца, завода коллективана хьалхашка лаьттача декхарашца ювзаш чакхйоах, цул соаIа къахьегамIилман ларда тIа вIаштIехьбеккхарахи планировани экономически стимулировани кердача системахи, иштта кхыча актуальни темаех еш уж. Цу лекцешка лектораша-общественникаша масса оагIорахьара хьахьокх советски общества вахара шовзткъеи итт шера вай мехко хьабена кийъ революцена вай мехка йоаккхачарен социализм хьалъечерен В. И. Ленинан Коммунистически партен роль, Сийлахь-Боккхача Октябра дерригача дувей лоархIаж.

Лекциони пропаганде хьиаре закъа доаш завода парткома секретара Н. К. Пашенне, къахьегамен дIаман отдела начальника А. О. Оздоева, механически цеха начальника заместителa Х. С. Тамасханова, дукха кхыбараша.

Лекционни пропаганда дрял сотгIа «Знание» яхача общества 5 член пропагандисташ, политинформатораш ба. Царех ва сборочни цеха начальник А. М. Эурабов. Завода дикагIа вола политинформатор ва из. КIоарген чулоацам болаши хул цо шин цеха коллективана еш йола политинформаци. Завода цеха хьалханка латтача декхарашца айхха ювзаенна хул уж.

Лекцеш ешарал сонгIа завода «Знание» яхача общества юххьанцарча организаце тематически, хаттарийи жопийи сайренаш чакхйоах. Иштта дика вIаштIехьаьиккхар завода дукха ха йоаццаш чакхъяьнна хаттарийи жопийи сайре. Завода боллой къахьегама салоIами вIаштIехьбаккхарах болхлошта жоп луш вар заводской комитета председатель нов. Джандигов. ХIаьта боллошта цар дезалаштен лоаттаду медицински гIулакх тоадарах лаьца вийнача хаттарашта жоп делар медпункта заведующе нов. Костоева. Сайрене болхлоша даьча хаттарашта жоп луш вар районни прокурора помощник нов. Кокурхаев, района векал нов. Озиев, кхьехархо нов. Сакалов, иштта кхыбараш.

Боккхача сакъердаммца чакхъьяьлар «Сийлен къахьегама пхьаьа хул» яхача дийцах хиина йиъ ноахален сайре.

Эггара хьалха хьахьаьл цар йоккхагIа йолча ноахален вIкада, къахача коммуниста нов. Чапанова, цул тIехьагIа юкъерча ноахален цIерагIа — фрезеровщика нов. Экажева, кагирхой цIерагIа — токаря нов. Тумгоева, кхуваш йоагIача тIехьен цIерагIа — Назрана № 1 йолча школа пионераша.

Завода «Знание» яхача общества болх лакхача боарме лела баьхан партийни организаце гоазз партийни кулгалдейта за. Общества беча балхага теркаш тIабохийташ хьеж партбюро, каст-каста из дош шин заседанешка дувц, эша новкъостал ду.

Н. СМИРНОВ.

ТЮМЕНСКИ ОБЛАСТЬ. Шаимски буруш деттача контора мастера Григорий Петрова бригада дIадахача шера пхьайтеи эзи бетта 47.180 метр сонгIа мехкдаьтта скважинаш яьлай. Къилбаседен хьалашка цу тайпара хIама вай мехка дукхаьашка кхоачашдуденнад.

Кхо шу да Григорий Кузьмич Петрова коллектив СибарегIа болх беш йола. Башкирера еаай из коллектив мехкдаьтта цинне болх бе. Укхалаш, тайга, йоккхий шелалаш йолча хьалашка Г. Петрова бурудеттараша хьаьльй 70 сонгIа тоххамаш ду а эксплуатацени а скважинаш. Цар хIана мехкдаьтта ухийт сибирски Шаим-Тюмена трубопровода чу.

СУРТА ТIА: Г. Петрова буровой установка.

М. Сапожникова сурт.
ТАСС фотохроника.

БОЛХ АТТАЧА БАККХАРА

Дика хьех. Ца белгало лагIа тIара даьна тIа меллаша йи а лакаш, цхьан бригада пере а лушаш, бийн бе наушаш йола дусхар а доаллаш, шорттига урагIа йода кхайсар. Итт метр доаххача резервуара тIа яьлар но шин хьбох. Берургаш эттIо сагахь чIоагIа бензина хьаж кхет. Бертигах тIирт а йийкка, шура Iочуйнийт самолиница, проба [illegible].

Массе а хана: дийнахь я буса а, Iай я аьхки а, моллагIа хаоттам бале а иштта беш латт из бахх. Оасарле йоашаш а кхерамe а ба из къахьегам.

МоллагIча тайпара дах а механизаци е йиш йоацаш-хьогI пробоотборщика къахьегама?

Резервуараша тIа а ца бувлеш, проба хьаьлсйе йиш хулийта конструкци йоаш я пробоотборщиката. Цхьабакъда, цо тиикъера лаьхIа проба мара лаь, хIаьта ГОСТ-о мехкдаьтта чакхдоахача промышленносте тайп-тайпарча тIоаташкара кхо проба ийлайа отталаьа. Лаихерен юкъерен боарамаш даих кувылу, цулуха эшаш йола пробаш хьайоахалац. Цудухьа, тускараш а тоIхадеш, юха а резервуараш тIа бувлалза балац. Фуха дах а цкъа хIана даша даргаш цу гIулакха.

Даим ца дагадоаллаш вар производственно-товарни контора рационализатор Виктор Митрофанович Троцкий. ТIахьожамах … участка начальника В. М. … ПТК ца болх беча дукхача … производственни процесса механизаци автоматизаци … болх аттача баккхар … ХIаьта укхаза а шийгара деагIар дир цо. 1957 шерахьа а цо вIаштIехьаьиккхар резервуарашта тIабувлашга диза юкъера дIадоахача торо хулийта мехкдаьтта оалхача продуктай пробаш къестаю конструкци.

Из конструкци кхы тIа а вIаштIехьа а аьха, эша … 1958 шера … предложенеца. ХIаьта а пунта авторски тешал дала ца … Цхьабакъда, из геттара боккхачи маххе йоаилга-м дац тешал ца далар. Цу пробоотборщико торо хулийт еш коста чура хоачал моллагIча боараме дале а проба хьаьлийе. Из Iалашдулу пробаш хьаьйоала торокаш хоачала тIа гIолла лелача оатхала тIачIоагIъяра. Чура яройоалаш я резервуара чура хоачала температуран кхоттаддарен бустамаш де торо хулийта даьхIа йола приспособлени. Кул-кара болх байтача насоса новкъосталца хоачал резервуаре юха чуухийт, хIаьта цо из йоаш хилар дIа а доалах.

Устройство вIашагIйоллаши ремонт еши сварочни балхаш де делаш. Из а кIезига доархIа дац тоа Iовш доца хьалашка. Пробаш кул-кара йоахачул пробоотборникаца яхар толашагIа хилар шеко йоацаш да. Из къаьстта а боккхача мах е хилар хов, нагахьа санна цунах дукхача предприятешка пайда хьйе йиш йолга теркалдича.

Цхьабакъда, мелла тадане дале а, из предложени укхаза теркал ца еш йита, боахама пайдана йоландаь из масаргIа а дIакхачийта гIертар автора шин меллур дадаллацахьа а. … хIанз а дукхача предприятешка бIаргаге йиш йолаш да.

Заьхкар дийча, «Грознефтехимаводы» объединене 50 пробоотборник кийтьа Грозненски ремонтно-механически заводага заказ-м даьд. Цхьабакъда, из заказ кхоачашдар фу хьале да теркадеш саг-м вац укхаза хIанз.

Сенца дашха йиш я маьхарча кердача хIаман седла йоакхо а терко а йоадаш хилар?

ХIаьта рационализатора … кердаларш лехаш ма вий. ХIанз из болх беш ва из прибор хьашт долча хоачалий пробаш йоалаургйолча тайпара вIаштIехьаьиккха дагахьа.

Белгалде дезаш да Троцкий пробоотборник мехкдаьтта чакхдоахача промышленносте меттел, кхычахьа а пайъехьа йиш йолаш хилар. ТIоанашкара пробаш яйе эзача хьашт долча дакъе доала йиш йолаш из йий во.

В. РЕДЬКИН,
Нохч-ГIалгIай ДИТИП мехкхагIвола инженер.

БОКЪОНЦА ВОЛА КУЛГАЛХО, СПЕЦИАЛИСТ

ОЧЕРК

ВорхI шу хьалха дар из. Производственно-товарни контора ЭЛОУ оалача установка коллектива гIулакхаши вахари довза вала хилар со. Шоай дикагIа бола нах буцаш, установка начальника нов. Тищенкос аьлар: «Тха гIишлошъерашт хьона бовзар а пах ла хилар а дерга тхова». Цу дийна паIарах хIана а теха установка начальника кабинете дьчувьалар хьатаре бос бала юкъерча дегIара зIамига саг. «Во ва-кх из бувцача гIишлошъерашта юкъе дивагIар», — аьлар нов. Тищенкос. Хьаьа ногIа йист ца дулаш а лаьтча зIамига сага ведакъеханар, саббаре согахьа кулг хьа а кхоладал аьлар цо — мастер Веснитов.

Дlахо хинача кьамаьлах хайра сона Веснитов Муса керто деттача коллективо кхоачашдераш чоалхане балхаш дола. Мехкдаьттах йоалла дараш электрообезгIо гIошка дIакъастаеш йолча установка кхы тIа а дегидратораш дIаэттеш бар уж. Духхьал гIишлошъе дийна ца Iеш, установка чоалхане оборудовани йоала еаш дар гIулакх. ХIаьта из тайпа декхар дукхьашка тIадиллалдар къонача мастера. Цхьабаькъда, моллагIа хало хьалхашка етте а бIу ца къожабеш болх бера Муса. Дукха дешар технически литература. Ца хоуш къахъанта дIахоттар шоай новар цаI йолча гIишлошъяра монтажни управленерча инженерашка, прорабошка, установка кулгалхошка, коллектива хьалхашка латта декхар сихагIа кхоачашдергдолаш никъ лехар. Безаме вахар новкъостишка, технологашка. Хетаргахьа цулуха хиина дила а мегар установка кулгалхочоа дуних оала йадича бакъахьа хетар.

Цу дийнахьа Муса шийнар: — «Сона бокъонца йола экзамен я укхаза къахьегар. ХIана вьлча укхаьара оборудовани оала дика дIаэттайоба дIахо а чоалханерча установкашть реконструкци а вIаштIехь дарга тха».

Хоад хеть аьна дешаш деннар уж. Уж дар дот тIара доагIа боккха чулоацам бола дешаш. Уж ар къоначa мастера кхоачаш яйхаш. Цулуха къахьегар це ниэ, хьинар, творчески уйлаш кхо ца еш. Сийвонца дIасалар це из къахьегама кхоаццан. Йлалача ханал хьалха дIаоттаь бахар гIишлошъераш цу установка жне дегидратор. Вахча балха дикал хьакха хилар белгалдаьлахар. Бокиза кхах бар из Мусайна. Къахьегама вьалъ тIа яьлха хьаллара котала дерхIар нувах хоачий зIамигача саго. Бакъда, атта-м хиквабиц цун хьаллара къахьегама никъ а.

Вай дерригача а советски халкъа санна хала дар Мусайна 1944-гIа шу. Вай хьамсарча Даьхена шин бIеха кулгаш тIаккхоададахача гитлеровски фашизмана духьала Советски ваха тIом бу дахьалгIа шу дар.

Шин паргIато карара ца яйтара нана-Даьхе шин мукъегIа хилийтара тIом бе, фашизма бIехача унах дуне мукъадаьккха гIертадар турпала советски халкъ.

«Дерригa а — фронта!». «Дерригa а — котало яккхара!». — яхача дешизад вахар мехка зIамига-воккха мел вар. ХIаьта а дуь шере лаьттача тIемо шин дар йитаир. Хала висар Муса.

Цу халача шерашка къона тIаеначa Iоажало халаж хьалха дитьар Мусай ден ненен. Йоккхал бохча йишийла — Сабигнатаца висар Муса.

Дlахо деша йиш ца хилара хьалх хьалха къахьегама вахар дIадолаже дийнар нохчий кIалика. … дукхадоаача дешарах а аьлла хоол кхоаша крахира. ХIаьтта а шийла болх беча новкъостех … Балха вена дукха ца даладаьа тракториста курсашка деша вода. Из курс дьаккхачул тIехьагIа шофера дешар доа. Изабаькъда, … шо болх беш дале а хьетадора зIахо деша дешилга. Цудухьа чIоагIо ю Муса болх бешшехьа а кагирхой сайрехийрча школе деша. Укхало а дагIена сага хила. 1951 шера йистейоалх цо кхо класс. Цул тIехьагIа кхо шу даьлча горад Алма-Ата гIишлошъерий курсашка деша вода из. 1957 шера курсаш йисте а яхе, «Алма-Ата» яхача артеле керда мел хьалхьача мастералла балха вода Муса. ХIанзо малачех хиннар дукхагIча дана дийл дьча уйлаех цаI. Бакъда, цхьаькха дар шекуулаш. Йоккха гIишло хьальечa шийна тIадилла декхар кхоачашда лудалар кхерар.

Кхьача тайпара хилар цо шек хинмар, ялаш дуц хIаиз нов. Весентова. Дикача новкъостаща гIо дарах Iемадезар со курсашка Iомалаьр практико кхоачашде. Кхы а сонбаьлар са гIишлошъерашцара, къахьегамцара бераш.

1959-ча шера шийн дезалца ше Грозне кхьачача хана балха мича гIоорвао-теш са, — аьна уйла а езаш ваиар Весенитов. Алма-Ате шин шера болх беш дика мастер хилара тарре белгалдаьлавар. Къахьегамa книжка тIа хIаьладаьлар цига кхайкадаь дукха а баркалаш. Из балха эттар «Грознефтехимремстрой» треста пхьоалагIча гIишлошъера монтажни управлене. Юха а керда производство, керда коллектив. Дукха хар довза дезаш. Алма-Ате цо хьаьльеш хинараш сайна йоаршаш чоалхане ар управлене коллективе хьадахо объекташ — мехкдаьтта чакхдоахача заводашкарча чоалханерча установкашта ремонт, реконструкци еш бар керлача управленера новкъостий. Из болх керда бар Мусайна. Цулуха дийхар цо управлене кулгалхошкара балха опыт йоккха йолча прораба кулгалдеча участке из хьожавар. Цул декхар кхоачаш а дий, немер ахо йолча участке мастералла хьожаву из.

Укхаза со балха вена хана прараб хинача, хIана управлене керттера инженер волча Матвеев Иван Андреевича, хIана участка вокхагIа волча прораба нов. Пожмалова, шотта кхычар сайна дах гIо шаккха днилургдаш сеца, — йоах Веснитова. Цар гIо дарах торе хилар са мастера декхараш хIоаргагIа довза.

Бакъда, Муса шо а дар мастера болх дукхагIа ха, сихагIа кхоачашбе лоиш. Из цун вIаштIехьа а доалаш. ЗIамига волча хана дена къахьегамта лаьннача кулгаша, коллективнара безам бокхха болаш Iомалучa оамалаша ниэ толар хьалхенка латта декхар кхоачашде. Шоай участкерча хIара сага ониер фух ха гIеставит цар дувцачунга ерригa уйла тIаяхийта ладувгIаши хиларах дукха везар коллектива, новкъостишта. ХIаьта, цо укхаза болх бу цхьа шу кхачаш а дьаьнадацар участка коллектив, «тха Муса» аха а, кхы бола мастераш цунгара дьоккхам ийбеш болх бе а болабелача дана. Теркал а беш дешарах гIишлошъеш хьальеча йукъа хаьагIдийна дика гIулакхаш, Керлачу участка прорабалла вахийтар Муса. ХIара уж ба Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода №15 йолча установка реконструкци ен. Укх деннга вала хилар са цига.

Сотта я прораба кабинете. БIагаргIа сагах латт цо кулгалдеча участка коллектив. ВорхI цу хьалха эттара хьалха тхо довзаш хилар вац талаш из аьлар дола саг. Цул лие бала белаж кхи а шерьенкай, из духьоаие дегIаенкаж. КIоаргтача уйлаш тIара саббаре оал хIара доаш. Шийх дахьа кIоаригагIа душ. Коллектив я тоаш боахар, — йоах цо.

Доккхийча толамашца чакхдьолкхад коллективо дIадаха юбилейни шу. Социалистически лэье хьалхара моттиг лаьхарах дани делае мехкдаьтта чакхдоашкачен химически промышленноста болхлой профсоюза обкомен «Грознефтехимзаводы» объединене памятни вымпел еннай коллективана.

Иштта дика дIадоладелла …тино пятилетка кхоадагIа шу а. Укх шера программа хадал хьалха кхоачашъяра социалистически лэье баьнаб тха гIишлошъераш, йоах Муса.

Мах ца беш дисадац Мусайна карагIдувла гIулакхаш. ГIишлошъеча цо болх беча шерашка пхьаккха цу дахалац пун къахьегама книжка тIа баркал ца ялеш. Дукха я цунга Сийлен грамоташ а.

Цу сонгIаташа шийтара кхы а дикагIа къахьегар дIадехалга кхетадеш ве къона прораб.

Ю. КУРСКИЕВ.

ВЬЕТНАМА АДРЕСАГIА

ТБИЛИСИ. Укх деношка Батумски «Электроприбор» яхача заводо Вьетнама Демократически Республике дIаяхьийтай лаборатории автотрансформаторий йоккха парти. Из предприяте укх шера духхьашхара экспортни продукци я.

«Электроприбор» яха завод — Аджаре электрически промышленноста эттара къонагIча предприятеех йола цаI я. Цун продукци дунен халкъашта юкъерча рынке дукхьашка бархI шу гаргга ха хьаалха яхай. ХIаьта дIадахача шеррехь а доазол дехьарча 18 мехка шин продукци дIа а яхийтай цо.

Къэбардой-Черкесски автономни область. Дукха ха йоаццаш Урупски цIаста лоамаш обогатительни комбината хьалхара аргIа болх бе йолаьла.

Сурта тIа: предприяте участкаех цаI.

Н. Тарусова сурт.
ТАСС фотохроника.

МЕХКДАЬТТА ХЬАСТ

«Сунжанефть» НПУ чуйоагIача бурувдеттача контора дIа хевача бурувдеттарий мастера нов. Бегодаке кулгалдеча бригадо мезозойски мехкдаьтта гучадаьккхачул тIехьагIа сиха дегIаяла доладелар хьаловккха мехкдаьтта. 1966-ча шера дени дукха мехкдаьтта доалла моттигаш гучаьннай МалгIабике, Iаьлий-Юрта, Хаян-Керте, Эльдарово, Старогрозненски Октябрьски майдашка. Вай республикерча лаьттан четашка 3 эзар метрагара 5 эзар метрага кхаччалца кIоарга дукха «Iаьржа дошув» доаллилга гучадаьлар.

Мехкдаьтта даккхара вай мехка алхагIа моттиг доал В. И. Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене мехкдаьттайеша, хIаьта Советски Союза къулбелен - малхбузехьарча районашта юкъе хьалхара моттиг а доац цо.

Хален чоалханен ба мехкдаьтта доаллача тIабола никъ. Мехкдаьтта доаллача тIаккхачара буруш тохача хана дукха моттигаш нийслу маркхал чуйуаш. хIаьта цхьайолча моттигашка 1000 атмосферага кхоачаш давлени 200 градусага кхоачаш температурен хиларах скважина чура маркхал эратуесаш а моттигаш нийслу, иштта кхьоьдола кхоачамбоацараш а нийслу бурувдеттарий балха юкъе. Цулуха 5 эзар метр кIоаргал долча скважина буруш тохача хана маркхал юкъ ца туьсийтара Iочуйохийт тайп-тайпара диаметраш йолаш болата пхи-ялх колонна. Иштта скважина тоха буруш 1,25 граммагара 2,25 грамагага кхаччалца удельни лозал йолча хьобата маркхалцен тайп-тайпарча оттамцен тох. Маркхали хьайийлла мехкдаьтта кIежи ара ца тохийтара буруш тоха дезаеча моттигe оттаю духхьал цу гIулакхьа дахрхIа 500—700 атмосфера давлени йола установкаш.

КIоарга буруш тохара хIана буруш тохача пайда эц «Уралмаш-4», «Уралмаш-ВД» яхача буровни установкех. Цар виз ба 2100—2800 гонфа бар массел. Цхьа буровой скважина буруш тохача болх беш ва 30—40 саг бурувдеттараш, бурувдеттарий гIончаш, слесараш, дизелисташ мотористаш, электромонтераш, лаборанташ.

«Грознефть» объединене чуйоагIача буруш деттача контораи коллективаша буруш детт 19 майдан тIа. ХIанз буруш детташ 80 сонгIа бригада я. Царна юкъе я чоалханерча хьалашка буруш тохара йоккха гIоза йола бригадаш. Цар пхьакхьа хьовзаш ца хулийташ буруш детт скважинашта. Царех я бурувдеттарий мастераш Г. Ш. Хантемирова, Н. Е. Рубашенкос, А. А. Старшинина, В. И. Минуха, С. М. Синицова, Н. Х. Дагиева, И. Т. Марченкос, кхычар кулгалду бригадаш.

Из иштта дале а буруш тохачара гIулакхаш хIанз а тIехьа доагIача хьисане дика делаш. Дукха моттигаш нийслу буруш тохача аварен хулаш, цхьайолча бурувдеттараша къахьегама дисциплина телхаярах болх сеца латташ ха яккхарах пачхьалкхенна дукха зе ду.

Дlадахача шера бурувдеттарашта тIадисар пачхьалкхен декхар. Буруш тохара план 83,3 процент мара кхоачашъяьнзар, хIаьта буруш тохара сухаьл план 74,1 процент мара. Эттара лохагIа хьокхамаш даьхар «Грознефтеразведка» треста чуйоагIача контораи бурувдеттараша. Цига балха хадах 56,5 процент мара пайла эцаьнзар. Аварен хилар бохьан доладаи болх сеца латтарахи йоаль балла ха 110 эзар сахьат да.

Соахка иштта доха хьокхамаш дахар керттерча бахьанех цаI да буруш тохар чоалхане хилари лохача бола тIа къахьегам вIаштIехьбаккхари. Цул сонгIа наст-каста дIа-юха бувлаш хувцалу болхлой, материально-технически Iалашо ара гIулакх а лелары лел, хакха чIоагIал йола болата турбаш хилац эшача хана.

Дlадахача шера баьча балла анализ аьчул тIехьагIа къаьгта гучадаьннад сиха кхоачамбоацараш дIа а даьха болх тоабе безалга. Пятилетка кхоалагIча шера дукхагIа даккха деза мехкдаьтта, дукхагIа хилийта еза цун запас, цунца дувзадоина дукхагIа тоха деза буруш а.

Укх шера бурувдеттараша тоха деза буруш 210 эзар метр а, юкъера лаьрхIача тохача буруш кIоарган 15 процент лаккхе еза, тоххама балхаш чакхдаьха деза 55 скважина, 40 [illegible] сон а хьа пайда а эцаш. Укх шера буруш тоха доладергда тIехкIоаргача йиъ скважина. Царех 6 эзар метр кIоаргал дола кхо скважина кургьа МалгIабике, Карабулаке, Хаян-Керте, хIаьта 7 эзар метр кIоарга буруш тоха деза скважина кургьа Заманкуле.

Дlахо пайда эц йолаберга аьмании пхьаьарошечнин оттаех, скважинашка обсадни турбаш Iочуйохийтача хана кхы а дикагIа пайда ийберга автоматически ахавтоматически сварках, иштта кхычарех.

Дlадаха шу чакхдолаш телеуправлени а аь пахалдаш тIахьожам латтайе болабер цаI чара йоалача пунктех. «Старогрознефть» НПУ буруведттача конторе. Цул тIехьагIа дикка лакхъелар цига къахьегама овсарле, оперативноость, аварен йоацаш болх бе болабелар бурувдеттараш.

Укх шера МалгIабикерча бурувдеттача контораша телетIахьожам лоаттаергболаш гIулакх дергда, цул сонгIа селекторни телефонни бувзам а оттабаь диспетчеризаци ергья цу конторашка. 1970-ча шера тха объединене чу мел йоагIача буруш деттача контораша диспетчерски телетIахьожами управлени хулиййолаш гIулакх дергда.

Буруш тохачара перспективаш йоккхий я. Пятилетка чакхъялaледа дукхахча кердача моттигашка буруш тоха доладергда. Юкъера лаьрхIача скважина тоха буруш 5—7 эзар метр хургья, тохаш доаа буруш а дукхагIа хургда. Цу даьъе еша балла юкъекхахьа еза керда техникеи технологии. дукхагIа эш лакка говзал йола кадраш, кхыдараш.

Буруш тохар мехкдаьтта дукхагIа даккхара керттера резерв я. КIоаргагIа буруш тохара проблема «Грознефть» объединене коллективах тIйша хиина а ца Iеш СевКавНИИ, «ВНИИКАНЕФТЕГАЗ»-а Грозненски филиала, комплексни проектировани яра Грозненски отделене, кхыча организацей Iилмахоех, специалистех, болхлоех тийша за. Цар а шоай дерригa низаш оарцагIдаха деза кIоаргагIа буруш тохийтара.

Хьалхашка латта декхараш кхоачашдергхиларах хог тийшача бурувдеттараша хьинар яйлена къахьег укх шера.

Е. ЛЕВИН,
«Грознефть» объединене начальника заместитель.

АРАДАЛЬНИАД КЕРДА КНИЖКА

Укх деношка Нохч-ГӀалгӀай книжни издательствас кепатеха араяккхийнад Г. Насоновен Ю. Поваляевен язъа «Разведчицы» яха книжка.

Дакъ-некха тӀема шерашка моастагӀчун тыло къовсам доьттабьа къобача комсомолкийн хунц книжка авторашна. «МоастагӀчун керта тӀагӀолла» яха Г. Насонова очерк вай мехкахочун Абалова Ксения Яковлевнай тӀехь гӀулакхаш дувцаш я. Кастта республика тӀехаиша дохкаш хурга яз книжка.

С. БЕРДОВ.

ТИША АЬШК ГУЛДЕ

Предприятеша ханнахьа тиша аьшки оттхалаш хьеш совъьнна отходаши дӀаллар чӀоагӀа лоархӀаме гӀулакх да. Бакъда, дукхахача предприятешка тахан а тӀехьа тиша аьшк гулделга чӀоагӀа есала лел. Цудухьа, вай республика январь бетта аьшк гулдара плал 93 процент мара кхоачашъяьнац. 350 тонн тиша аьшк дӀалаза дезаш дехкар тӀадисад цу бетта. Вай республика итт районо кхоачашъяьнац январь бетта план. Царех а Заводской, Октябрьски, Урус-Мартана, Назранерчи, кхыйола районаш. Министерстваштеи ведомстваштеи юкъе план кхоачашъяьнна я «Грознефтехимзаводы». Нохч-ГӀалгӀай автоуправлене, коммунальни боахама министерство, кхыяраш.

Кхы дикагӀа дац гӀулакхаш февраль бетта а. Хьалхарча 12 дено дӀадена тиша аьшк 1300 тонн мара дац, планах 5020 тонн хила дезача.

Иштта есала лел аьшк гулдара балхаш вай республика колхозашкеи совхозашкеи а. Февраль бетта 12 дийнахьа 448 тонн гулде дезача 92 тонн мара гулдаьдац тиша аьшк. Гулдаь аьшк кӀезига хилара бахьан чура аьшк гулде ресурсаш ца хилар за, йоах цхьаболча кулгалхоша шоай дукха тишъенна техника йоллашехьа а. Лаьттан кӀалха йоахкача турбопроводеи совгӀа производство пайда ца эцаш йола бӀаьш тоннаш мехкадаьтта аппаратура, арматура Ӏайний «Грознефтехимзаводы» яхача объединеней заводашка. Тиша аьшк гулдеторо а «Грознефть» предприятей а. Дукхьал цхьан Октябрьски кӀоарга бурув деттача контора территоре да 300 тонн тиша аьшк: завода тӀера яьха насосаш, лебедкаш, кхыйола оборудовани.

1968 шера комсомольцаша шоаш гулдергда аьнача 10 эзар тонн тишача аьшках таханарча дене гулдаьр 85 тонн мара дац.

Предприятей, организацей, боахамий, партийни, комсомольски организацей кулгалхоша республика мела йолча ресурсех пайда а эцаш февраль бетта дӀадала дезача тишача аьшках совгӀа январь бетта тӀалаза дехкар а тӀехьа дӀадеша дакхха деза укх февраль бетта.

С. АРСАМАКОВ,
Нохч-ГӀалгӀай «Втормет» управлене керттера инженер.

Дулха лаьрхӀа доахан кхедар

Дулха за [illegible] Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Совета [illegible] «Сельтрестнадара» треста «Алханчуртски» отделени совхозаш дулха лаьрхӀа доахан [illegible] а дувцу.

Дулха лаьрхӀа доахан лелаяр — из мара гӀулакх да санхаза кхача ца Ӏеш, республикан а. Цунна дувзадена «Светтатнарна» треста керттерча зоотехникгара из. Джамбулатовгара дийцар вайна сайнеза из дакъа дагӀа ницкъ укхаргӀа дувцар. Нос. Джамбулатова аьлар:

— «Алханчуртски» совхозе лаьрхӀад аберднно-ангусски фуд доахан леладе. Отнорасовхозашта еча специалисташца хьалхарча шахьиге дулха лаьрхӀа доахан лелалара гӀулакх вӀаштӀехьдаккхаллгел дегӀаллага деллгеп цхьан доастамагӀа деларга — къаьстта дулха лаьрхӀа укх гаргарча шерашка ешача боарама со доахан вӀашагӀтохаргда. Цу гӀулакхта тӀадераш совхоза керттера уйла. Цудухьа со доахан леладу фермаш йолх цу боахаме. Цу фермашка берда доахан бутӀе кхуллара, дахийтара, Ӏоань Ӏаьсий лӀаво керарча тӀаьраш (7—8 бутт) дӀатоххаьнна бола ха цхьа цига лаххийтара бола я.

Дулха лаьрхӀача доахана фу шоай боахам хьахилийтаь 1967 шера цу тайпарча (аберднно-ангусски) бутӀашца дохийтаб 700 совгӀа со боаман. Укх шера хӀанзе а йоалл 250 Ӏаса. Доахан дӀахо дахаш да.

Укх шера боккха болх бе беза ба ферма болхлойи цу совхоза керттера специалисташа. Аберднно-ангусски фуд йолча бутӀашка бига беза 1300 етт. Уж хӀанз дьахкараш я. Искусственни осеменене пункт йол-лай. Къилбаседа-Хюрни племенитинца договор дийна аберднно-ангусски фуд йолча бутӀай боарХӀал совхозе кхухьаргдолаш.

Соахка цу фуд йолча бутӀашка дага доахан хӀанз дахаш да. Уж Ӏаьсий да дозийташ кӀалхардаккхараш совгӀа, цароа дешнеи бийсаннеи дулх дуккагӀа тӀадеттадаьхийта а деза.

Дахкача хана доахан дика тоаделча хила деза. Цхьабакъда, совхоза специалисташа из вӀаштӀехьдаьккхалац, цудухьа из Ӏатта тоарлу доахан кхиадеча Ӏаьсаштеа.

Доахан дахкийта кийчъяь хӀара Ӏаттар къаьст-къаьстта станецаш чу а латташ 2,5 метр шера 3 метр йоалхеи отделенеш а совхозе. Дахка дечена доахан, дахка 7—10 ди дига, доахан дахкача отелене дӀачудут. Дехначул тӀехьагӀа кӀира даьлча доахан шоай Ӏасилташ а тӀехьа группай секценка дӀачудут. цига кортамукъа а дийне леладу уж хана лаь кӀалхарцар а долаш, 10—15 етт цхьана.

7—8 бутт баьннача тӀарахь доахнаду Ӏаьсий. Ӏаьсий дика дегӀадехтӀийта яьна шурех тийша да, цудухьа дулхаго тӀоргӀала Ӏаьсий дета Ӏатто 1500 килограммал кӀеззигӀа йоацаш шура теда еза.

Нагахьа санна Ӏатто шура ца дукха Ӏоашэ а из Ӏасилтага еноата хьаӀоалаллуш а ца худе, цо тӀагӀа Ӏаснир кӀалхецар а шиши Ӏасилга малагӀча хьал тӀа да хьажар а могаду.

ТӀарех доахкача Ӏаьсий 4 бутт баьннача тӀехьагӀа группаш чуда енна ела, сергӀалгаш тӀехьа йола доахан шоаши шиярги тӀехьа дараш шоаши хургдолаш. Шиарган концентраташ из тедаш кхиду. Уж тела метаргаш дьагӀенашкара буц йоакъенбача хана. Дукхалща дакка шинараш шана 180—200 килограмм хулаш хила деза. ХӀаьта сергӀалгаш концентраташ а течаш кхеа деннеи бийсаннеи царна юкъера лаьрхӀача тӀадеттадуш дола дулх 1000 граммал кӀеззигӀа доацаш шоаннашара дӀакъоастача хана 250 килограммаш дӀакхачаш хургдолаш. СергӀалгий 3—6 бутт баьннача хана аӀа еза уж сезонага а йоалал оттарга а хьежна.

Шинараш боахаме дут дӀахо доахан дебадар дукха, хӀаьта сергӀалгаш йоае кийчъю 14—15 бутт ха лаьннача 350 килограммага доала дӀакхаьчачеи хана. ХӀаьта иштта бӀаьстан дучье яь сергӀалгаш а дулха дӀачуяла кхею мола, гӀоажа доакъараш, концентраташ а тедаш къаьстта ха чакхйоалаш 380—450 килограммага доала дӀакхаьчача хана.

Дулха лаьрхӀа доахан лелаларах кхоачашхилаш совхоза коллектива болх, чуоттадаь кхоабача доахаьнцеи хьахкарчаштеи 14500 центнер дулх тӀаьхетийтеи совнагӀа тӀаьхетийтача дулха чотах паччахьалкхенна 12500 центнер дӀалаш еза цун.

Дулха лаьрхӀа кхелеча доахана боахам вӀашагӀбеллачул тӀехьагӀа доахан дебадара племенной болх вӀаштӀехьбоаккха а доаханнад дулх дуккагӀа тӀадеттадалийтара дикача доакъарий чоагӀа бола вӀашагӀйолла а еза. Из ца хилча даха дег дац доахан дебадер дар продуктивность лакхъялареи.

1968 шерара доакъарашчуча доладаллаца йолча хана лаьрхӀа 1967 шера совхозе кийчдаьд 27663 тонн мола доакъараш е 108 процент (план 25000 тонн), гӀоажа доакъараш — 2375 тонн е 128 процент (план 1890 тонн), концентраташ — 8946 тонн е 109 процент (план 8220 тонн).

Доакъараш кийчдара кхы а дикагӀа кийча а еза совхоза коллектива 1968 шера. Цу тӀа а, 1969 шера совхоза хьатӀаэца дезаш аберднно-ангусски фуд дола 1300 Ӏаса да, цудухьа уж деладира 1968 шера кхы тӀа а ненещенеш кийчъе езаргья.

ЛОАРХӀАМЕ ГӀУЛАКХ

СССР правительства аьнча решенех цхьа балача халка ЕррагӀсоамиш аргӀалара перепись ерзьа 1970 шера 1-ча январе.

Перепись программа ишттой хьажара 1967 шера харто мохкарча кхетте раиона балача халкал перепись яьд, хӀаьта цун материалаш хӀанз Ӏомаш я аттара дикагӀа йола вариант хьахархар дукха.

Гражданашкара шоай хаьхь, доалех, образованех, къамах, балача моттигах, балхах, йола а, хӀаьта иштта производственни гӀоерсах хьалдара, чуй цӀенош, больницаш, санаторош, коммунальни торговни предприятеш, школаш, берий учреждениеш, кинотеатраш, кхыйола культурно-бытовой учреждениеш лаьцъара планаш кийсагӀа оттае новкъостал доргдола а сайденеш хьалца лаьрхӀа я хӀанз сергӀолча перепись программа.

ХӀанз балача халка еш йола перепись хьалагӀа Советски перепись хургья.

Эттара хьалха массахьа а перепись яь В. И. Ленина хилинчехьа 1920 шера, граждански тӀом чакхбалазец боахиц тийбаь хилинача халача хана.

«Перепись гӀулакх, — аьлад В. И. Ленина 1920 шера, — ведомственни гӀулакх а доацаш, республика гӀулакх, ерригача советски учреждений гӀулакх да».

Эттара тӀехьагӀа хилнача перепис хӀанз хулаь переписаш юкъе ялайтта шу да, цу юкъа доаккхай хувцамаш хургда вай мохка халкъа лакхар.

1959 шера перепись хилнача тӀехьагӀа Советски Союзе боха мах 28 миллионаш совгӀа саг дуккагӀа хинаб, хӀаьта хӀанз вай мохка мах 237 миллион гаргга саг.

Вай республике хьалхагӀа а дакча лоархӀамех, эттара тӀехьагӀа перепись яьча тӀехьагӀа бола мах кийса хилаш хӀана хиннабац дакка дуккагӀа хинаб, хӀанз уж ца кхьа миллионаш 60 эзара гаргга саг.

1970 шера балача халка перепись ера кийчеш балхаш даш хотт хӀанз горадашка, болхлой поселкашка, юрташка. Городийн районийн доааилаш кийса дуй, улицаш, переулкай цӀераш, доадаьрча цӀенойи квартирийн нумерацеш кийса йий, домовой книгаш тӀа мах берриган а бахьонца дӀакхобаьй хьон, 1968 шера 1-гӀа январь хьатӀакхоачаш юртболхшна учета хӀара цӀенагӀа делача книгаш тӀа дах йоаллш кийса дий хийна яьна.

Проверка еча хана гучадаьннад, балача халка ЕррагӀсоамиш перепись кийчо яра деш бола балхаш геттара мела лелаш хилар, гг. Грознерча, Гудермесерча, Малгобекерча, Аргунерча накха шоай доалахьа долча цӀенойи номераш ца хилар. Гудермесе решени тӀакйпар накха шоай доалаьрча дерригача цӀенойта номераш оттаб эьна, цхьабакъда, из бола цхьацца бахьан а доацаш тӀехьабьанаб. 1967 шера 900 царна номер хьакъаллааш, хӀаьта ерригаш а хьаькхоа еараш 6 эзар гаргга я.

Республика городашкеи дукхача районашкеи далаш дола карташи планаши кийса йий хьажара бола дӀабока а бахац, цудухьа кердаьраш оттаеш а яц, хӀаьта из бола-м укх шера чакхбаккха беза из бий, цунах тийша хургда балача халка перепись сага.

Юкъ-юкъе яьча проверкаша гучадаьлаккхад тоьал дукха мах прописка а ца ещ бахаш хилар. Масала, гор. Грознера гучаваьннав прописка а йоацаш ваьха 2836 саг, царех дуккагӀа дараш 16 шу даьннаб бераш да. Грознески районе гучаваьннав прописка йоацаш ваьха 1583 саг. Къаьстта а дукха ба уж Стари Сунжа, Толстой-Юрта, Виноградне, кхыча а.

Уж тайпа кхоачамбоацараш дукха за балача районашка а, хӀаьта уж дӀа ца доархӀаш бица тарлу перепись йо хана.

Предприятий, учреждений, колхозий кулгалхоша балха дукха дӀадийбу паспорташ доацаш а балача моттигаш прописка доацаш йола мах.

ДуккагӀча дакъе профессионально-технически училищашка дешадагӀа берашта паспорташ доацаш домовой книгаш тӀа дӀаяздаьнаш да. № 11 йолча профессионально-технически училищерча (директор нох. Мехоц) 300 дешархочох 377 прописка йоацаш мах.

Уж тайпа моттигаш кхача училищашка а хӀаьта иштта Къилбаседа-Кавказерч машиниакъа Грознески [illegible]

Балача халка хӀанз перепись еча хана дешнха новкъостал да дешаш а ерригача городашка, районашка, жилищни управленешка, уличайн комитеташка вӀашагӀъехка новкъостлеи комиссеш. Царех дуккагӀъарашка лаьрхӀа дӀаболаьбаь болх, цхьабакъда, кхы а дукха а моттийта мара вӀашагӀйоккхаьнаш хӀанз а кхоачаш бола дӀаболабьаннаш йола комиссеш.

Вай мехка моллагӀча йоккхийча паччахьалкхен мероприятешка хьанаре дакъа лоац комсомольцашеш вагирхошеи. Иштта хӀанз а, ВЛКСМ обкома бюрос соахла декабрь бетта къаьстта соцам тӀайийцар «Балача халка ЕррагӀсоамиш перепись яра кийче ечеи чакхйоаккхачеи комсомольски организацелла дакъа лацара» хьакъехьа. Доглоахаш хургда вай балача халка перепись еча паччахьалкхен статистика органашта цар дешнха новкъостал доргдарга.

ХӀанз халха ещ йола перепись халкъа боахама чоагӀа лоархӀаме я, цудухьа советски органий, министерствий, ведомствий, предприятий, учреждений кулгалхоша, колхозхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски, кхыча организацешна кхы тӀехьа ца тетташ болх бе беза кучахьара кхоачамбоацараш дӀадахара, хила кийче а ела хӀанзара перепись лакхача боараме, ший ханнахьа, кийса чакхъяккхара.

П. ПОПОВ,
Балача халка перепись яра гӀуллакхенача бола Нохч-ГӀалгӀай АССР статуправлене начальник [illegible]

ХЬИНАР ДОЛА САГ

Февраль бетта шийла гӀийе. Тамаш я-кх машин болх бе йоалайта шерга. Цунна-м гӀоа а тӀа ца йоалайий. ХӀаьта за а ма летта дӀайдаш. Рейс вахьаргӀа йоаш ма вӀдай. Цу мехье ший машина тоаяхьа хьувелаш за Сунженски райова XX партсъезда цӀерагӀча колхоза шофер Петр Дудников. Радиатор чу дӀайда хий а детт цо, ручкаца ила-шеллаа мотор хкостабу, тӀаьккха кабина чу а ваьле машин болх бе йолайолийт цо.

Йоах беча моторо кийсадаллийта ду тоташ дӀадена гарашера вон шоферан Петр Дудникова машина тӀабобабелар.

— Неть, «кателал», — йоах цуйга дӀатӀаьхахача ший цхьан новкъоста. — Фуяха а дарах мотор бола ца дуй вӀсан со.

Петра «катех» новкъоста машин шийчоа тӀехьа а бийзе йолайолийт — мотор болх бе болалу. ТӀаьккха шие самаяннача хьакъа вола хӀаьта бе беза бола-м дешна а хьалит мехка дукха ба.

Сарахьа гараже шхьавогӀа кандаахкохо. КӀаьдденна ваяе а дагахьа раьхь вехаш чуроаз: дийнахьа замаш кхоачаиьхь ца Ӏеш, шоаш тӀехькхачангъьяй. ХӀара денна, йоачагӀа а екхагӀа а. Ӏай а аьхкий а иштта волаш из хьавоагӀа 19 шу да.

— Бера хана дешо дукхайийсай соца машин, — дувц Петр Иванович. — ТӀом болча шерашка прицепщих, а волаш бош бе волаленнавар со. Цул тӀехьагӀа, тракторист курсаш йистеьхача, чархаш йола «СТЗ» яха трактор алар сога. ХӀаьта шофера специальность 1949 шера Ӏомайир. Цу хана дехз ва-кх машинаш лехаш.

Сийлахьа ба шо. Дудникова къахьегана никъ. Шой болх дукхабезаш, цунах доккхаа дош хиннав из массе а хана, цо меттер дукхагӀа а дикагӀа а де гӀертинг хьавоагӀа. ХӀаьта ший «сашка» цо Ӏуваш мотта а хьожадалар цо. ВорхӀ шу да цо из лелха. 400 000 километр никъ баьб цо цунца. Цхьа капитальни ремонт мара а ца яьнац. Дукха бензин, резина кхоалаш, запараш тоаваш хул цо дӀа-[illegible]

Цу бокхьала а балхача механизаторо уж хӀамаш карагӀдийна, царна из тӀаккхуваш хилар бахьан дийна ца Ӏеш, техника боккъала а дика цунна йоазаш хиларех а. ХӀаьта а шийна карагӀдуларех кхоачам хулаш вац Петр Иванович, — из массе а хана ший вӀанеш лакхъевна. Соахка а тӀехьа, — из болча волашехьа а, курсашка Ӏомалуш хилав из, хӀаьта цу хана дехз цхьоалагӀча класса шофер а ва.

Петр Ивановича ший къонташ а Ӏомабу шо санна техника дукхиезаш хила. ХӀанз кхоалагӀча классе доша вагӀача дӀамагӀчоа. Сапийна, бакъдар аьлча, хӀанзарчоа сиггалла кхоаца тоӀаеш дӀа-са лестара рычаг мета уттаргӀ хара хац. Цхьабакъда, шийта цу даьннача Николайга дас цхьаьз шийга а лоаллийт машин.

— БӀаргчача аьхкий соца гучахкала болх бош хиннав ер-м, — йоах хас. вела а къежаш. ХӀаьта цига стажировка чакхйоаккхаш а хиннав.

Дика тӀехье я Дудников Петра кхуваш йоагӀар.

Асеински станица гӀалла хьаха йоала, берта «тӀь 38-12» яха номер латта грузовик шоашта бӀаргайча хьалаш из дехкашвар — колхоза шофер, коммунистически къахьегама ударник Петр Иванович Дудников воаца.

П. КИРИЕНКО.

НОТ—ЮРТА БОАХАМЕ

Юртбоахама специалисташта хӀанз хьалхашка латта керттера дехкар да къахьегам Ӏилман лардах тӀа вӀаштӀехьбаккхар. Цу гӀулакхо торо хулийтаргья юртбоахама производство делара технико-экономически технологически ларда вӀашагӀйолла. НОТ-а элементаш производствана юкъехкулаш дикка болх баьб вай [illegible] дӀадахача шера.

Дуккача боахамашка керттерча дакъе пийса леладу ялат кхашка хьалха дӀайийна хиннача предшественникашка хьежжа вӀайийсар, кхашка тувса удобренеш лаьтта агротехнически характеристикага хьежжа тувсар. [illegible] лола фу керттерча дакъе 1—2 классах хилийтар. Укх шера хьежхьаша лаьрхӀа дӀаийнача гурахьа дуйча ялатах кхоалагӀа дакъа акпара хьисапе кийчдаьча лаьтта дийнад.

Тоъал болх баьб хьайбаш лелабеча боахаме а. ХӀанз вай республике итт специализировании ферма я дукхьал шичараш кхедеш, хӀаьта уж балхаш дарга хьежжа племенной доахан а кхеду цига. Цу фермий хьайбаш лелалераштта хьалхашка дехкар оттадаьд хӀанз хӀара фермерча доахах 25 — 30 процент араш племенной хургдолаш кхеве.

Хьалхе а белгал а яь хӀанз толанца вахаре кхуллаш я горда юзе укхача боахамашта шурех баьцалараши кхелара специализаци яр санна йола мероприятеш. Цул совгӀа, шин сменах болх бергболаш оргайоахаш латт дукха хьайбаш леладу фермаш.

Эттара хьалха опыта лаьрхӀа Гудермесски района «Дружба» совхозера цхьа ферма яьккхар шин сменах болх бергболаш. Цу боахаме кхаь къьнача коровника механизаци йир доахан деттар, кхо арадахар санна долча балхашта, автопоилкаш оттайир. Ферма шин сменах йолх бе йоладеннача хана дешо оргабаькхха хувиа бийзар коллектива болх а. Цу ферма опытах хӀанз шин сменах болх бе йоалленнай алх ферма, цул совгӀа кийчо еш я цхьа ферма кхы а.

Къахьегам Ӏилман ларда тӀа вӀаштӀехьбаккхара планах цхьаццанача боахамашка техпар механизированни хьисапе растениеводства отрасле ду балхаш. Иштта гучадьлар уж балхаш дечча пайда боацаш белха за боеш хинналга. Иштта, фу хьатӀадарга хьежаш дукха за йоаю ялат дӀадувча агрегаташа, удобренешка, ядохимикаташка хьежаш уж дӀайоаржача агрегаташа, и кх. д.

Уж кхоачамбоацараш гучадаьчул тӀехьагӀа хӀара боахаме доказаш бола мероприятеш белгалйир уж дӀадахара. Цу гӀулакхо йоаш хулийтар кхашкарча балхий овсарла дикка лакхъе. Балха хана пайда ца беш техника сеца латтара процент, уж мероприятеш балха юкъейоалаьчул тӀехьагӀа, дикка лохбелар — юкъера лаьрхӀача 16—20 процентагара 4—5 процентага кхаччалца, хӀаьта «Гехински» совхозе ялата культураш чуэгача хана дешка йоаль ха 31 процентагара 5 процентага кхаччалца лохбелар.

Вай республика боахамашка хӀанз а къахьегама овсарле лоха я, къаьстта лоха я из ялат чуйина даьнначул тӀехьагӀа из цӀенъечеи обработка ечеи. ХӀара денна хьатта хьатӀадахьача ялатах 35—40 процент обработка ца еш дус. Иштта Ӏоа хаатташка ялат, догӀаша тӀеала а вон тахха а тулу.

Юртбоахаца болхлошта хьалхашка дехкар эттад цу производства участке деча балхий овсарле лакхъяра. Цу хьакъехьа дика толам баьккхаб Грозненски района шурий совхоза къахьегамхоша. Эргалькха кийшар уйкхаа централизни хьатт, балха юкъейоалайир комплексни механизаци, къахьегам дикагӀа, вӀаштӀехьбаккхар. Уж оргалонаш хиннача тӀехьагӀа, хьалхагӀа кхаь сменах болх беча хана укхаза къахьегаш ши бӀаь саг хинналие, тӀехьагӀа 45 саго кхоачамбора деррига балхаш, хӀаьта къахьегама овсарле дикка лакхъелар, дӀадола ахча шоаш совгӀа кӀезигагӀа хилар. Бешта аьлча, хӀара цӀенъеча цхьа тонн ялатага дӀайоадар 1 сом 36 кепиг чухьа даьлар. Дикка доацъелар ялата обработка из ха а.

Шаьлха хьежача доахам боацам тото а боахамашта дукха за хул къайа тӀара ялат чуйиаьча транспорте сов пайъьаш дарах. Уж кхоачамбоацараш дӀадахара дика болх баьб Шаьла района «Джалка» совхозе. Из балхал долаш боахама йиш хилор транспортах рационально пайда эцен ха кхоеш.

Производство технически кийчъяраш цунца кулгалдараш юкъе йоккха шеъ еннай. Из санна кхоачамбоацар дӀадаккхара совхое хьалхалаттача боахамий хьекхаших диспетчерски болх болабир Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхозе. Цу гӀулакхо вӀаштӀехьдоалийт ерригача производственни объекташца хиннача хана бувзам лоаттабе, хьанийе вӀаштӀехьдоал керла информаци, уж кулгалхоштта дӀадоалийта. Боккха пайда эп цунах, хӀанз аьлча из тӀаьхожах лоаттабу производственни графикаш кхоачашъяра, техникана технически уход, ремонт яра, кхыйола балхаш дара. Къахьегам Ӏилман ларда тӀа вӀаштӀехьбаккхара цу [illegible] производства организаторий [illegible] шоай балха да [illegible]. Из [illegible] дуккагӀа ха [illegible] шоай керттера болх бе. ХӀанз Сунженски района кхыйола боахамаш а кийчо ещ за диспетчерски болх оттабара.

НОТ юртбоахаме юкъейоалаеча [illegible] за хӀара боахаме Ӏоальча опытах бизза, пайда [illegible]. НОТ-а планашка белгалбир еш а мероприятеш: капитальни вложенешта [illegible] нормативашта тоалар, болхлой [illegible], амортизационни отчисленей чотах оборудованеш, [illegible] нормаш [illegible], керда техника Ӏамаяр.

Шеко яц, НОТ-а керттера дехкар — производства овсарле лакхъяр, турпа тоаваех бизза пайда хилийтар дола. Из дехкар кхоачашбе йиш хургья хӀара балха участка НОТ юкъехьулле.

[illegible],
юртбоахамий министерства [illegible]

ДикагӀчарех цаӀ

Немецко-фашистски тӀаьрахоех шоай город мукъаьлаьккха 25 шу дуза ди белгалдеш хилар дукха хаоацаш МалгӀабика къахьегамхой. Укхаза гулбеннараш юкъе яр городской берий библиотека заведующа Пушина Мария Стефановна.

Гвардейски кхьстача Керченски бувзама батальона салте Косторина Маша цу хана мехкашта город дерасш хилара совгӀа шой частаца Кенигсберге дӀахахьчар.

Халача чоьна йийзача тӀехьагӀа 1945 шера 18 августе тӀема гӀулакхера мукъалийта Мария шийна дукхаезача МалгӀабике цӀаера.

Пхийл миза хоаба хома яр «За боевые заслуги», «За взятие Кенигсберга», «За оборону Кавказа», «За победу над Германией» яха а кхыйола а медалаш. ТӀаккха граждански фронте къахьега йолаш дезаш дола эссий йоӀ.

Бера хана дезз книжкаш дукхадезаш, царца безам болаш яр из. Кхыбарийн а ший санна книжкаех безам боалийта лаьрхӀар цо. Хана хьежжа шоашта эшаш дола книжка харжа бераш Ӏомаде, къахьегам безаш, хинна уйла йолаш нах хургболаш уж хьалкхеде новкъостал де атта дац.

Итт шу совгӀа ха я Мария Стефановна № 1 городской берий библиотека заведующа йола. ЧоагӀа хозахеташ хоах городера бераш шоаште книжкай къайлеиаш дикагӀа кхетте Ӏомадеш йола Мария Стефановна йолча библиотеке. Библиотека коллективо боккха культурно-массови болх бу берашта юкъе. Новкъостал ду юртарча библиотекашта, хӀаьтта мара болх бе ца болабеннача къоанча библиотекашта.

Шерагара шерага йоккхагӀа хул книжкай фонд, дуккагӀа хул уж дешараш. Укх тӀехьарча хана 1000 совгӀа книжка тӀаккхийтад книжкай фонда, хӀаьта 200 саг гаргга дукхагӀа хинаб книжкаш дешараш а.

Къаьстта дикагӀа бола бу библиотека болхлоша укх шера. Каст-каста чакхйоах укхаза сакъердаме [illegible] Масала, дешара конференцеш, граждански а сийлахь-боккхача Даьхен а тӀемий ветеранашца, МалгӀабик дерачи химпромашца вӀашагӀкхетара сайренаш, иштта кхыйола мероприятеш.

Каст-каста уйла ей хул школе дийна йистебоалараш шоаш боккхача вахара накъа тӀа болаш хьалагӀа профессии хоржаргья хьоа дуй. Цу хьакъехьа новкъостал ду библиотека болхлоша. Городе школай доцархой гул а бийа цараца къамехьа де тайп-тайпара профессеш йола мах боалабу. Цига шоашта дукхаезача профессех яьца дувц дешархошта. Цу тайпара вӀашагӀкхетараш хилар прокуратура следователаца Джалиев Нухаца, «Малгобекнефть» НПУ начальникаца Илиев Султанаца, больницашка керттерча лораца Хамхоев Ахьмадаца. ХӀаьта М. С. Пушина а хилар шийна дукхаезаннача культура болхлочун профессех яьца дувцаш. Цу сайрец дукхахача дешархоша шоай дагахьа белгалдир шоаш хоржаргдола вахара накъаш.

Дукха хул укх библиотеке вӀаштӀехьъяьла тайп-тайпара культурно-массови мероприятеш. ХӀаьта дукха хиларан совгӀа боккха чулоацам болаш, берий безам тӀаболаш сакъердаме хул уж. Къаьстта дика кӀахьу укхаза Ленински дешараш, Ленинах, цун новкъостех яьца беседаш. Дукха за яххаш керддача книжкашта авторкаш тӀа ухаш. боккхача безамца хӀайӀзу уж дешараш библиографически обзораш яьчух тӀехьагӀа.

ХӀанз кийчдаь да Гервашцарча Илиий сийлен юбилейна хетаяь керда плакаташ, книжкай выставкаш. Книжкаш дешарашка чӀоагӀа хоза а деташ ер тӀеца сайте, библиотека заведующа Мария Стефановна шоай классе. Царна из дувц тӀеи тӀа дикнача шой новкъостех, цар турпала гӀулакхех, деналах, майралах, вай Даьхе лораеш шоай вахар дӀаделлачарех. Цу беседашна новкъостал ду патриотизма уйлаца кхерда тӀехье кхее.

Зезье дени Пушина Мария Стефановнас кулгалдеча библиотека болхлоша хьеса къа. Октябра 50 шу дузача дена сийлента лагӀъадара яьшача яьа итогех «ТӀехника болх бу библиотека», «Федерация дикагӀа йола библиотека» яха цӀи елнай цу библиотека коллективана.

Иштта дика кийчо йир культпросветучилище йистеяьккхача Федорова Варвара иттагӀча классе дешаш йолча Стоцяренко Галина Мария Стефановнас арданаш а дин Советски Гервашцарча Низий 50 шу дузача юбилейна а.

И. [illegible]

СВЕРДЛОВСК. Советски индустра Ӏалаьмате йоккха Уралмашзавода болхлойи специалисташи эхе шера цхьан ханал хьалха кхоачашъяраш В. И. Ленин ваьча дийнахьа дена 100-гӀа шу дизара баха шабоагӀа накъабахараш йолча яхьа юкъебахаб. Предприяте цехашка кийчъеш латт Новолипецки металлургически завода йола оборудовани. —

СУРТА ТӀА (аьрдехьара аьттехьа): мастер Г. П. Белов, разметчикий бригадир О. И. Яшке, разметчик В. Г. Устюжанин Новолипецки металлургически завода кийчъяьча йолча соапашта тоххаш беш ба.

А. Гронина сурт.
ТАСС фотохроника.

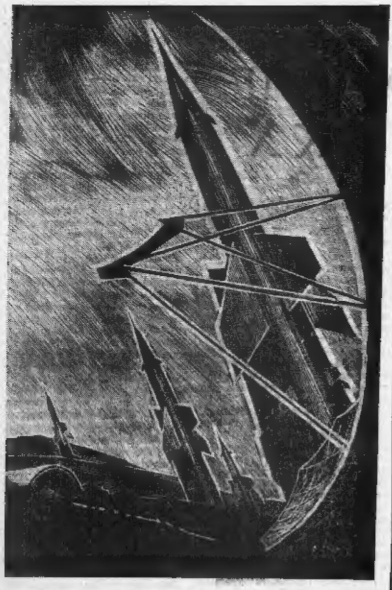

МОСКВА. Советски Герзашцарча Музей 50-гIа шу дизара хетаж «Дькъ лорнеш» яха Еррнгсоюзни художественни выставка.

СУРТА ТIА: художника С. Антонова «ТIехкъара минут йолденнай» яха линогравюра.

ТАСС фотохроника.

«ЛОАМАН IУЙРЕ» ЯХАЧА АЛЬМАНАХА ИТТ ШУ ДИЗАД

Итт шу хьалха, 1958-чу шера республике арадуьйла доладелар «Лоаман Iуйре» яха литературно-художественни альманах. Республика литературни вахаре доархIаш болаш хIана дар из альманах арадуваш доладалар. Цу хана дене гIалгIай художественни литература дегIадоалаяча йоккха моттиг дIалаьца шийна бола хьабаьь альманаха. Цу тIа кепаестт бовзаш болча гIалгIай писателий произведенеш, иштта къоначо а, ядде болалуш болча а писателий дувцараш, стихаш, очеркаш.

«Лоаман Iуйре» яха альманах хьакхоллаш а, цул бола дIахьош а из гIулакх чьонаре шоай карайнца альманаха говзаьа кхотабелар гIалгIай литератораш. Царех бар писателаш Муталиев Хьажбийкар, Зязиков Бахьаудин, из болх хIанз а лаьгI ца болийташ дIахьош бе альманаха редколлеге членаш Осмиев Хьамзат, Чахкиев СаIид, писателаш Яндиев Жамалдин, Боков Ахьмад, иштта кхы а. Шоай толамагIа йолча поэтически а прозаически а произведенеш альманаха оагIонаш тIа кепайийтта ца Iеш, цар альманаха балхаца дакъа лацара юкъеуш керда автораш, хаддаза новкъостал ду альманаха тIа кепаетташ йола материалаш харжара а уж тоалра а.

Дукха болх баьб альманахо керда ядде болалуш болча писателий произведенеш литература дезаш баранта йовзийтара гIулакхе, цу писателий профессиональни говзал лакха яккхара гIулакха. Хьанна хац тахан гIалгIай къоначча писателий Абаков Жабраила, Плиев Махьмад-СаIида, Мижиев Асхьаба, Беддоева Тамаре, Арапиев Хьажбийкара, Угурчиев Азмат-Гире, Ужахова Халимата, Цечоева Лидай, Балдиев Хьасана, иштта кхы дукхачар а цIераш альманаха оагIонашка гIолла республике шерра дIайийза хилар. Шоай произведенеш альманаха оагIонаш тIа, газеташ тIа кепайийтта ца Iеш, царех цхьацца барама хIанзе шоай поэтически а, прозаически а сборникаш арахийцад. Ала деза, шоай идейни чулоацамца а, профессиональни говзалца а къоначча писателий произведенеш хIара денна тоалуш хьайоагIаш хилар, дешархоичта царех хьабоалаш бола эстетически самоIам кIоаргбоалаш [illegible].

Ала дезаш да, альманаха оагIонаш тIа кепаетташ йола художественни произведенеш, прозах е поэзех уж хиларах, массаза а вахарца бувзам болаш, адамий дегашкара цIенагIа йола уйлаш гIеттаеш хилар. Вай поэтий, писателий массаза а хетаьй шоашта хьалхашка латтача декхарий бехктохкама. Цулухха цар хаддаза новкъостал ду парте мехка хьалхашка уттадеш йола декхараш кхоачашдара советски адамий хьунар гIоттаде, уж оарцагIдаха. Мадахача итт шера арадийначча альманаха оагIонаш тIа кепайийтташ гIалгIай [illegible] ни [illegible] тахан юха а кьежача шера гуш да, царех дукхагIа ярш, дувцар е очерк, стих е лоаца драма, повесть е поэма из хиларах, вахара хеташ, советски сага хова гIулакхаш хьахьокхаш, цунна хьалхашка латта тахана декхараш белгалдоахаш уж яхь хилар. Цунца массаза а гарга дар альманах шийна дешаш барашца, цун ца сийлаз тIауйнар по уж.

ГIалгIай писателий произведенеш эттара хьалха альманаха оагIонашта гIолла кхаьий массаза литература дешаш баранта. Писатель Базоркин Идриса повесташ, дувцарш, поэта Яндиев Жамалдина стихаш, Зязиков Бахьаудина «Турпала вахарпара ийс ди» яха повесть а дукха а дувцараш а, Муталиев Хьажбийкара стихаш а поэмаш а, Осмиев Хьамзата, Боков Ахьмада, Чахкиев СаIида, Хашагульгов Махьмада, Озиев Салмана, иштта кхычар а дувцараш, стихаш, поэмаш хийнай хаддаза альманаха оагIонаш тIа кепаетташ.

Цу писателий произведенеш тайп-тайпара ала а, царех цхьараш дика а, шоллагIъераш деллара а хиннязе а, бакъда, шеко йоацаш да цаI: цар авторашта халкъа гIулакх леттах, советски [illegible]

ГIалгIай творчески интеллигенце произведенеш дешаш барашта [illegible] цIенча шерра цхьаланица арад совгIа, «Лоаман Iуйре» яхача альманаха тахана новкъостал доаттадьд болийна болча къоначча а писателашта цар шоай профессиональни говзал лакха яккхара гIулакхта. Цу тайпара, альманаха оагIонаш тIа кепаетташ хиний критически а, библиографически а материалаш. Иштта яр Муталиев Хьажбийкара «Хьалхара халонаш» яхача повестах язъяь хиння рецензи, Яндиев Жамалдина язъяь хиння критико-библиографически материалаш, Зязиков Бахьаудина, Чахкиев СаIида, Боков Ахьмада, Хашагульгов Махьмада, Осмиев Хьамзата цхьаццайолча произведенех язъяь хиння статьяш. Цар новкъостал дера писателашта шоай творчествапара дийнар го, кхоачамбоацар довза, дIодаккха. Альманаха редакце дIахо йоахача хана а дIахьерба цу тайпара болх.

Ше арадуьйла доладелча денз альманаха тIа кепаьхай вежарашка йолча республикай писателий а поэтий а произведенеш. Иштта цун оагIонаш тIа гIалгIай меттала а йоахаш кепаеттаж хиннай Дагестана халкъа поэта Ленински преме лауреата Гамзатов Расула, Черсий-Балкхарой халкъа поэта РСФСР пачхьалкхен преме лауреата Кулиев Кайсына, Къилбаседа-Ирий гIоралкьа волча писателя Цагараев Максима произведенеш. Иштта альманаха ше дешаш баранта йовзийтай вайна гонахьарча республикай Хапилаев Юсупа, Балкарова Фоусата, Макитов Сафара, Гагиев Георге, Шахтамиров Омар-Гадже, Муртазов Бориса, иштта кхы дукхачар а произведенеш.

Укх итт шера республике шерра дIалайзад «Лоаман Iуйре» яха альманах. Пламах цунна оттаьча тиражал подписка елга дизза гарга тIехдаьнна хилара ньамыга хьахьокх из.

ДIахо йодача хана альманаха хьалхашка латта декхараш кхы а бехктохкамегIа да. ГIалгIай литература произведенеш йовзийта ца Iеш, произведеней форма тоалра, писателий говзал кхы а лакха яккхара гIулакха хаддаза шарна гIонча хила деза альманах.

Кхьестта лоархIаме да сийлахь-воккха Ленин вальча денз бIаь шу дизара хетаьь кIоаргга идейни а художественни а чулоацам бола произведенеш кепаеттар.

Ала метаргда, цу декхарех а «Лоаман Iуйре» яха литературно-художественни альманах лоархIа дергда аьнна.

Ахьмад ВЕДЗИЖЕВ,
«Лоаман Iуйре» яхача альманаха [illegible]

ШКОЛЕ А ЦIАГIА А

ХIанз берашна ши-дукха кхетам ийбу, ала. Деррига а хана ца ю ала йиш ма йоцаш, хIана аьлча педагогашта хова йола методаш, приемаш йоаца хIана а дукхагIа болча дазита-йоазонита. Цунга хьежжа тайп-тайпара хул цар берашта еш йола Iалашо а.

Нагахьа санна школе хьехархочо вьннар, дийцар цIагIа дIахо дахьа хова дай-нанной баларе сехагIа а аттагIа а кхоачашдуттургдар школашта шоай декхар. Школе доаккха дий-ахи саьхьати цIагIа йоаккха хан вIашний вийсаш.

Цу гIулакха дукхагIа дьтто болаш я школаш-интернаташ. Тхьа Назране а я из цаI. Цига дешаш да 350 бер.

Классашка волча хьехархой бе царна, цигара арабаьнча а уж санна бола хьехархой-воспитателаш ба. Вешта аьлча, бер массе хана а педагогически ийсаш вIашагIехьбаьккха кхетам ханаш хул. Воспитателаш тахан цар урокашна Iомаяьча знанешка хьежжа вIашагIехьбаккха гIерт шоаш бу кхетам болх.

Цхьаболча педагогашта хетачох Iилма Iомадар ше да, кхетама болх ше ба. Сона цунах дохкха гIалат хет. ДIа-хьа кьастте йиш йоацаш цхьа процесс я из. Оаха цу тIара хIаболабьаь тхоай болх, цу наькъ тIара ца ваза уйта а я. Нагахьа санна ше классе хеттал, историех, е кхьча предметах лаьца урок дуча хана из кхетама балхаца юкъе ца ховча хьехархочун ка йогьаш, кIезига пайда лургба цуч урока.

Дагара далаш. ДIалахача дешара шера дар из. Бердникова Нина Тимофеевнай цхьоалагIча классе дукха вах гулдуш хаттар. Укхаза баьхар дай-ноаной, дакхехьарча классашкара дешархой, хьехархой. Классе кийчъяь шийтайпара выставка яр. Берош цхьа дохкха цIей деадеш санна кийч[illegible] даь.

Хиза а чиннадар ца берий шийтайпара цIей. Цу дийнахьа Нина Тимофеевнай классера берош букварь Iомадаь дьаннадар. ДIахо цар Iомабе бозар бар наькъа мотт. Из из болгадаккха дарбхIар хьехархочо.

Берашта дийцар букварах лаьца, цу тIара тайп-тайпара стихаш, тексташ дийшар. Букварна хетаьь яр берашна шоаш хьаьь выставка а.

ДIахо йодача хана берий Iомадезача книжках лаьца дийцар лакхехьарча классашкарча берашна. Нина Тимофеевнас хьалхе а кийчбаьбар уж. Берий дIахо бола наькъ даькъала бувцам къамальдаш дир даьша-ноачоша.

Иштта боккха сакъердам хилар цу классе букварь дийша дьаннача дийнахьа. Шоай дIаьмига цIей диц ца луш дукха да яьккхар бераша (вешта царна-м пайда хеттача тайпара седза дIамига лацар из).

Укх шера шоай классашка из да дезле кийчдуш ба хьехархой Шейна Татьяна Петровнаи Ерина Людмила Александровнаи.

Иштта тул творчески балха лерош. Дикача гIулакха «чкъемаш» шера хул!

Дукха бе тха педагогически коллективна юкъе шоай болх бейош, шоай коллегашта хьокхаш теллаш бола хьехархой. Пайда яц цар дIахьочча урокаш тIа хиннача, кхетама балха хьакъехьара шийтайпа кийчъяь мероприятеш ейнача. Уж ба Страденко Елена Николаевна, Лудочкина Анна Алексеевна, Шегалева Людмила Васильевна, Поляница Раиса Васильевна, Яндиев Султана Руслан, кхыбараш.

Махулле динагIа вIашагIехьбаккха гIерт хьехархой интернате деша загIача берашка шоаш бу кхетама болх. Йоккха терко я берашта дешарах шоай мукъа йолча хана [illegible] хьакъа. ВIашагIа а еха белх беш я тайп-тайпара кружкаш: химически, физически, литературни. Боккха сакъердам [illegible] дукха ха йоацаш вIашагIъоллача шоай художественни самодеятельностах а.

Каст-каста экскурсешка кхуьз берош. Укх деношка уж хилар Орджоникидзерча краеведчески музее. Сарахьа телевизорашта хьалхашка гулду...

Дукха да тха интернате берий сакхетам лаккхбербола, царга сагот де ха хулийтаргйоаца хIама.

Кастта Москве хьежаргйолча Еррнгсоюзни хьехархой съезда наькъалоцхаш кхы а хьинаргIа, творчески къахьега лаьрIад тха йоккхача педколлективо.

А. УЖАХОВ,
Назрановча школа - интерната завуч.

САКЪЕРДАМЕ ВIАШАГIКХЕТАР

Укх деношка Челюскинций цIерагIча кинотеатра кинозрителаш болча хьеашагIа вена хилар «Тагильски рабочий» яхача танкови колонна командир, капитан Гончаренко Иван Петрович.

Советски халкъа кхиаургдачача хана 1942-ча шера Нижний Тагил яхача гаргал къахьегахкеша дукхьал шоай низаца «Т-34» яха ааь танкаш хьейир. Уж Сталинграде хиннача тIем тIа а йига эгора къахкарчарна фашисташта дукхьала дов деш хилар капитан Гончаренко.

Дукха сакъердаме хIамаш дийцар гулбеннарашта хIинз Грозне вахаш волча Советски Эскара цIихезача командира цу сарахье гулбеннарна.

Ала деза кинотеатра общественни совета балха ялнацара цхьа мероприяти из хилар. Цу тайпара вIашагIкхетараш кхы а чаккхаха дерхI совета членаша.

Т. ВЛАДИМИРОВ.

ЛЕНИНГРАД. Деррига дуненна шера совета решенегIа еррига прогрессивни адамаво шерра билгалдеш дола сийлахь-воккха советски писатель М. Горький валья дийнахьа денз 100-гIа шу дизар гаргахоачаш латташ хьалхоль хувалдена вIасамбаьнинай СССР Iилмай Академе Пушкински цIен литературни музее уха ная.

Укхаза йолаа йиш я писатела вахар а творчески никъ а хьагойташ йола дукха а материалаш.

СУРТА ТIА: М. Горькена хеталача заде.

П. Федотова сурт.
ТАСС фотохроника.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

СОВЕТСКИ СОЮЗА КАРАГIДИЙННАРЕХ ДОАЗОЛ ДЕХЬАРЧА КЕПАЙОАЗОНО ЯЗДЕРАШ

БАЛХА САГА Ю ЙОКНХА ЙОАНХО

«ЧIоагIа са уйла тIайодаш хилар доазув доалнаш йола советски болхлой торонаш: дика кхапи, квартирех тела кIезига мах, хьогаргвола вахара хьалаш, къахьегта а вгаргра толашагIча, дозача курортни моттигашкара салоIа цIенош, санатореш... Заводашкеи фабрикашкеи дика Iалашъю къахьегама гигиена, белхлошца дага а буалаш мара цхьаккха а хIама дац...

Советски пачхьалкхено чакхдаьккхад шукъаьлькхача общества хьаькъехьа дола ленински догдахьар, историегIа дукхьарка кхалсага царгIато а енай».

(Цейлонски «Форвард» яхача газета тIера).

ХЬЕГ, ЦЕЦДУВЯ

«Малхбузехьен журналиста боккха бохам хул балача маха медицински гIулакхаш долга массе а хана дерриг дуне хьаташ хиппача вай Англерчул дикагIа а эффективнегIа а «тIехьайисача» Россе вIаштIехьдаьккха хилар гучадаьлча».

(ХIара кIоргагIа продуктеча ингалсени «Нью стейтсмен» яхача газета тIера).

КЪОНА ТАЛАНТАШ ТОАЙЛАР

«Доазув доалнаш йоккхий торонаш я советски кагирхой. Кхувш йоагIача тIехьенна боккхача доархIаме да къахьегама кхетамца кхелар. Багирхоашта кхалланашка йоккхий перспективаш хьеела цар хIакорча хана къахьегара. Деша хевна ха хьала долча берий боккъала а бакха педагогаш ба, массе а оагIора дегIазахара йола торонаш я, къаьстта а дика ха цар дарованеш тоалара дола хьалаш. Советски Союзе кхалнах маIача маха нийсса боккъонаш йолаш хилар шеко йоацаш да».

(«Манчестер трибюн» яхача газета тIера).

«УОРКЕР» СОВЕТСКИ УНАХЦIЕНО ЛОРАЙРАХ

«5.500 лор ба Армене къахьегаш, хIаьта хIара вахаш волча сага цкъаза США-и Малхбузен Европен кхачачул дукхагIа лораш а кхоач. Галеташи журналаши арахецара хьакьехьа дунен тIа хьалхарча моттигех цаI Армене доац».

(«Уоркер» [illegible] США [illegible] газета тIера).

Турецки парламенте хинна дов

АНКАРА, 21 февраль. (ТАСС). Нийсхои Парте депутаташа хIеззига мара боацача оппозице вякалашта сахардиийнакьа еттара теш хилар турецки парламента къамаш палата. Из хиннад, чурча гIулакхий министра Сювана шийн министерства бюджет ицача хана Турце Боллой парте доазол дехьара ухача приказах «НАТО-на дукхьала вала аьна бехке ьчул тIехьагIа. МIаргаши бийнаши деттарах кхоачамбаь [illegible] нийсхои Парте вякалаш. Царех цхьаьне—Хамит Фендогаус тентий мукъ теха карта хана чов яь депутата Юнус Кочака. Из госпитале хIеттийтай. «Улус» яхача газете нийсех, иштта больнице цхьаи парламента заседане нийсенна хиннд кхерамазен управлене генеральни директора заместитель Исмаил Докузогзу. Лаьтар-тохар бIаргадайнача цун дог доацадалла хиннад.

КАИРЕ ТРИБУНАЛО ДАЬ ПРИГОВОР

КАИР, 21 февраль. (ТАСС). Хьалха хиннача ОАР-а тIема-фегарча низий командующина Мухаммед Сидки Махмуда набахта вакха 15 шу дуд яьй, мехка ПВО командующи хиннача Исмаил Мохаммед Лабиба — 10 шу, ВВС штаба начальника заместитела Гамаль эд-Дин Афифии Малхбоалехьарча военни округа ВВС командующи хинна Абдель Хамид Эль-Дагиди бехказа баьб.

ОАР-а военни министерства «IоагIде дезаш дола из приговор даьд сехан ОАР-а ВВС командоваче зоийначача лакхагIча военни трибунало. Суде бараш бехке бора 1967 шера 5-ча июне Израилагахьара агрессе ОАР-а тIаенача хана ОАР-а тIемафегара низаш хIалак хиларах царех хIаравар шен хана декхаренийла вонацаь а «Зулам доалаш шеда» цар хьидаь а.

Инарал-лейтенанта Салах ад-Дин ад-Халиде председательа а дени зеш дуцаш хиннача лакхагIча тIема трибунало болх дIаболабаьбар соатка 30 октябре.

Къайла хIараш а йолаш хилар цун заседанеш. Цхьабакъда, приговор Iознача хана цига бар ОАР-а гераzеташара низий вякалаш, бехке бераш гаргара цах, моттигерeх кхыча мехкий журналисташ.

СИЙ ЛАКХА ДОАЦА А УНЕ А ОБЩЕСТВО

АМЕРИКАВЦАША АМЕРИКАХ ЛАЬЦА ЯХАР

ФЕРМЕРАШ СОВ ХЬАЛКА ХIАНА БОВ

«Вахар дукха 30 шера къовсам лоаттабаьчул тIехьагIа да фермер, хьалькъал лехаш лелцана ньакъах тувлабенна студент, кхаха ца зеве Iалаьнате зоккхий нухьаш дIа-са кхухьа грузчик... — уж а тахана Америкерча социальни Iотгьамо тIакхоачаль цхьайола доакъалалаш... Нах набахтенашка чубекх, балхара дIабоах, унаарбоах, хурдийбоах, боабу, царна етт, гIодаш дет».

(Теренс КЭННОН, американски журналист: «Пипль уорлд» яхача газета тIера).

«ЦАМОГАШ ХИЛАР — ХIАЛАМ [illegible]»

«Унахцlено лорайр — къаман эгара боккхагIча эксплуататорех цаI. Медицина роль 1975 шу тIакхоачаш кхычеттел алсамъала я мегаш я. Лораш хьежийтарга долар кхы гIулакхаш дайтарга долачул моаза сихегIа васандуьл. 1975 шу тIакхоачаш 250 процент алсамбарга дайтарга больнице алдара мах, терапевташа лача гIулакхех долар — 160 процент, дергашта хьаланта дарба дайтарах долар — 100 процент. Цул совгIа, во вIаштIехьдаьккха да унахцIено лораеnта, хIаьта ден зола медицински новкъостал квалифицированни доаца моттигаш дукха а дийсду».

(АмерихагIа йолча мелеса унахцIено лораро дола хьакъехьа США президента Джонсона даьча доклада тIера, «Тайм» яха [illegible] журнала).

КЪУЛБЕХЬЕН ВЬЕТНАМ мукъалнхара Эскара отрядаша хаддаза еттар латт американски оккупанташтои марионеткаи бIухтох. Агрессорашта кIоагIа зеламаш лун.

СУРТА ТIА: юртара юрте [illegible] [illegible] [illegible] НОФОВ (Къулбехьен Вьетнам Мукъамехкахара Халкъа Фронта) тIемахой.

ВИА—ТАСС-а сурт.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоалей Грозней йоачан а йоацаш. кIезиг-дукхе морхаш а йолаш хи даттаргдьа. Iуйранна цхьаццанахьа дохк хурга, лаьгIо мух хьекхаргба, температура республике гIоала 3—8 градусага, Грозне 5 — 7 градусага кхоачаш йолхал а йолаш хургья.

Кхоалгча дийнахьа а цунах тарра хи даттаргдьа.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа, хьажа

РАДИО

26 ФЕВРАЛЬ

6.30 — Нохч-ГIалгIайчен лаьттаелададерхо (гIалгIай меттала). 6.45— Лаьараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.10 — «Моарцил да хьога, болхлой Iуйре» яха передача (эрсий меттала). 7.25 — Москва. 8.10 — «ТIема ала бIаь ди» яхача Лукина книжка тIара цхьа дакъа (нохчий меттала). 8.30 — Лазарев. «Молдавски каприччио». 8.45 — Къона тIехье (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.05 — ГIишлош ерий декар кхоачашдеш оттадаь концерт. [illegible] — «Iалама низех йола уйлаш адамий хьа шIаьта хиннай» яха беседа (нохчий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Концерт. 17.30 — Наькъ тIа гIолла машинаш йоагIа (эрсий меттала). 17.45 — Вай индустриальни йоах (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда доамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

26 ФЕВРАЛЬ

18.00 — Телевизионни кердадараш (гIалгIай, эрсий меттала). 18.25 — Телекердадарий спецвыпуск (гIалгIай меттала доакх). 18.35 — В. И. Ленин вай 100 шу дизарга. Наькъ ю ювлинг (гIалгIай меттала). 18.55 — Киножурнал. 19.05 — Художникий произведенешка советски бIухочун сурт-сибат. 19.25 — Бахьдоачох даьккха фильм. 19.35 — Iилмо маякхара къахьегам вIашагIболлаш дIадехар цоллалеша юхаметтаотташ латт. 19.55 — Берашта. Фаьаг (гIалгIай меттала доакх). Фильм. 20.15— Керда произведенеш. 20.55 — «Мича кхоалагIа пачхьал?» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3.44.90; редактора зам.—3.39.11; бехктохкаш секретара—3.34.38; партийни вахарех, культурех, промышленностех отделий—3.42.30; юрта бахамех письмой отделий—3.42.25.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3.44.38; зам. редактора—3.39.12; ответственного секретаря — 3.34.38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3.42.30; отделов сельского хозяйства и писем — 3.42.28.
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Револю прошт. 7/84.
Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.
СФ05042. Заказ № 935.